

Omvärldsrapport 2025

Arbetsmarknad och vuxenutbildning

2025-05-30

Versionshantering

Datum	Version	Beskrivning	Ändrat av
2022-05-30	1	Omvärldsrapport 2025 (1096/25)	John Harming

1	Inledning	3
2	Arbetsmarknadens behov och utveckling	6
3	Målgrupper	35
4	Politik och lagstiftning.....	42
5	Trender i samhället	54
6	Sammanfattande diskussion för arbvux	66

1 Inledning

Tack till omvärldsgruppen på ArbVux – Maria Emanuelsson, Anders Johansson, Aase Newborg, Sofia Nilsson-Davies och Anna Petterson – som bistått med mycket värdefull kunskap, input och dialog om omvärlden!

Tack även till alla andra som bidragit i arbetet.

En omvärldsbeskrivning blir aldrig klar. I ögonblicket den är skriven börjar den bli irrelevant. Se rapporten som en ögonblicksbild, där man utifrån det ögonblicket försöker förstå omvärlden och vad det kan innebära för förvaltningen.

/John Harming, planeringsledare

1.1 Om omvärldsarbetet

Förvaltningen bedriver ett arbete med att bevaka omvärlden och analysera vad det kan innebära för förvaltningen. Den så kallade omvärldsgruppen samordnas av enheten beredning och analys och består av representanter från flera delar av förvaltningen. Samtliga verksamheter på förvaltningen bjuds in för att delge sina bilder av omvärldens utveckling. Arbetet syftar till att skapa en handlingsberedskap genom att beskriva faktorer i omvärlden som bedöms ha en inverkan på förvaltningens uppdrag och arbete.

Omvärlden präglas av oro och osäkerhet. Den liberala världsordningen utmanas inte minst i och med Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina. Kina och USA ser varandra som fiender både ekonomiskt och vem som ska vara den största politiska maktbäraren i världen. Handelstullar utmanar tillvägagångssättet för hur global handel fungerar. Krig och oroshärder och risken för desamma finns på flera platser i världen. Demokratin är på tillbakagång och pressfriheten försämras globalt sett. Klimatutmaningarna kvarstår. Utöver detta står världen inför en stor och drastisk teknikutveckling som stötar artificiell intelligens. AI innebär risker då arbetsmarknaden kan komma utvecklas på ett sätt som gör att yrken försvinner eller att nya dödliga vapen utvecklas. AI kan även innebära stora möjligheter för nya innovationer inom exempelvis hälso- och sjukvården, läkemedelsutveckling, datainsamling, effektivisering av elsystem, hantering av klimatkrisen och självkörande fordon.

Det är lätt att nedslås av de stora mängder förändringar och problem i omvärlden som förmedlas i dagliga nyhetsrapporteringar. Trots att det finns problem kan det vara värt att visa på att det sker positiva saker i världen också. Företaget Global Executive Search (cfr-group.com) har också noterat att det är mycket elände som rapporteras och har därför valt att visa på många saker i omvärlden som blivit bättre.

- Vacciner räddar miljoner barn. Varje år förhindrar de döden för 2 % av alla spädbarn.

- Generation Z har det bättre än sina föräldrar. 75 % av unga (12–27 år) bor i tillväxtekonomier och är rikare, friskare och bättre utbildade.
- Extrem fattigdom är på historiskt låga nivåer – en tredjedel av vad den var år 2000.
- Den globala medianinkomsten har fördubblats sedan år 2000.
- Spädbarnsdödligheten i Asien har minskat till en tredjedel på 20 år.
- I Spanien har barnadödligheten minskat tiofaldigt sedan 1969.
- Ett nytt läkemedel kan revolutionera HIV-prevention i Afrika.
- Förnybar energi slog rekord: EU producerade mer el från sol och vind än från fossila bränslen.
- Renare luft har räddat 100 000 liv i Europa mellan 2010–2019.
- Tre länder legaliserade samkönade äktenskap (Grekland, Estland, Thailand).
- AI belönades med två Nobelpris – ett för pionjärerna och ett för biologiska tillämpningar.
- Medellivslängden i Spanien har ökat med fyra år sedan 2000.
- Ungdomar röker och dricker mindre.
- 36 % av spanska kvinnor över 65 spelar tv-spel.
- SpaceX visade upp återanvändbar raketlandning – billigare rymdfärder i sikte.
- Satellitbilder används alltmer – från miljöskador till krigsdokumentation.
- Vatten har hittats på en asteroid – kan förklara vattnets ursprung på jorden.
- Mexiko valde sin första kvinnliga president (Claudia Sheinbaum).
- Dvärgsilkesapor ropar varandras namn – som delfiner och papegojor.
- Färre höns hålls i burar i Storbritannien.
- 20 utrotningshotade djur har återhämtat sig – bland annat jättepandan och iberiska lodjuret.
- Avskogningen i Amazonas har bromsats kraftigt.
- Japan har en perrong där man bara går av och tittar på en skog – ren kontemplation.
- Miljontals använder AI – översättningar, kod, recept, svar. ChatGPT är bland topp 10 på webben.
- AI ger bättre diagnoser än läkare i vissa studier – en direkt andra åsikt i fickan.
- Medicinska genombrott fortsätter – nya behandlingar mot allergier, cancer och schizofreni.
- Cancerdödligheten fortsätter att minska – med 30 % i Spanien sedan 1995.

Stora omvärldsfaktorer påverkar förvaltningens arbete i olika stor omfattning. Fokus för denna rapport kommer emellertid att ligga närmare skeenden i omvärlden som har mer direkt påverkan på förvaltningens uppdrag. Dock

hänger de större allomfattande sakerna ihop med det som ligger närmare förvaltningens närmaste omvärld.

Omvärlden förändras. Vi får förhålla oss till det och göra det bästa av det.

2 Arbetsmarknadens behov och utveckling

2.1 Konjunkturen

På nationell nivå finns ett antal indikatorer som visar läget i svensk ekonomi. Indikatorerna utgör tillsammans en måttstock på vilket håll ekonomin är på väg och hur den mår för tillfället. Dessa indikatorer används även i prognoser gjorda av olika aktörer som siar om Sveriges ekonomiska framtid.

- Inflation

Riksbanken har ett mål om 2 procents inflation (KPIF). I april 2025 var inflationen 2,3 % (Riksbanken)

- Styrränta

2,25 % (beslut 14 maj 2025). Vid samma period förra året låg styrräntan på 3,75 %. (Riksbanken)

- Statsskuld

1 117 miljarder kronor i slutet av april 2025. Statsskulden har ökat med cirka 70 miljarder sedan samma period 2024. (Riksbanken)

- Bruttonationalprodukt (BNP)

BNP för helåret 2024 ökade med 1,0 %. För 2023 var ökningen 0,2%. (SCB)

- Stockholmsbörsen

Under 2025 har Stockholmsbörsen i princip stått still. I maj hade Stockholms breda index ökat 0,9 % sedan årsskiftet.

- Svenska kronan

10,92 SEK kostade en Euro i maj 2025. Det är lägre än för ett år sedan (11,63 SEK). 9,71 SEK kostade en amerikansk dollar i maj 2025. 2024 kostade en dollar 10,70 SEK. Svenska kronan har alltså stärkts på senare tid.

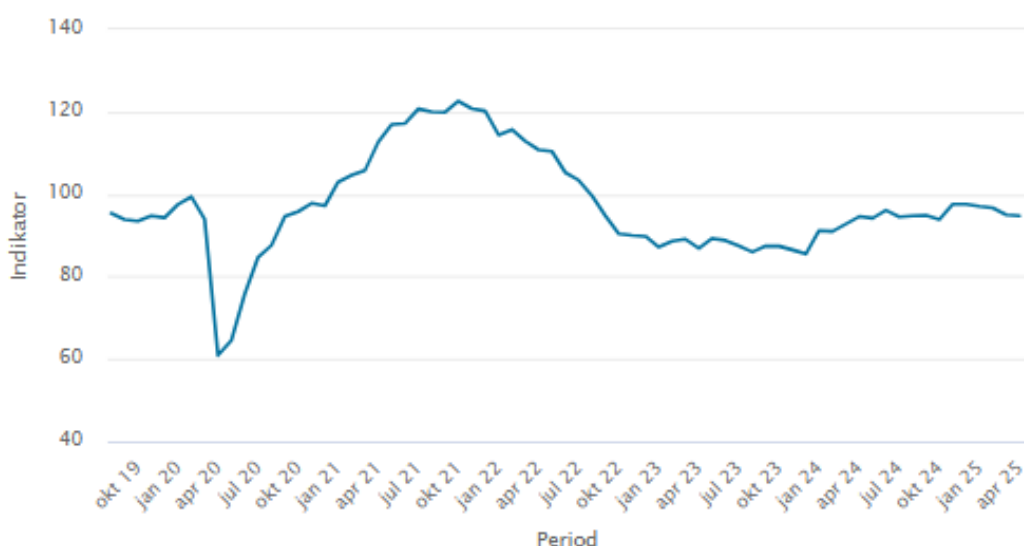
Enligt regeringen är det under 2025 som nyckeltalen för konjunktur och arbetsmarknad vänder till en mer positiv utveckling. Arbetslösheten kommer visserligen att vara som högst under 2025, men bedöms därefter sjunka. BNP, sysselsättning och inflation väntas visa bättre siffror redan under 2025.

Hittills under 2025 har konjunkturen utvecklats svagt. Föregående års prognos var att detta år var det år då konjunkturen skulle vända. Detta har ännu inte hänt. Konjunkturen är svag och arbetslösheten tros öka. Inflationstrycket är inte lika högt som tidigare år.

Konjunkturinstitutet konstaterar att hushållen har ett högt sparande i utgångsläget och att reallönerna ökar i år. När inflationen vänder nedåt bidrar det till att hushållen kan öka konsumtionen snabbare, vilket blir en viktig drivkraft för konjunkturåterhämtningen det andra halvåret i år. Återhämtningen i ekonomin fortsätter nästa år men lågkonjunkturen består och arbetslösheten är tydligt förhöjd ännu i slutet av 2026.

2.1.1 Konjunkturbarometern

Barometerindikatorn var i april i stort sett oförändrad och visar på ett dämpat stämningsläge. Hushållens konfidensindikator föll ytterligare medan näringslivet som helhet uppvisade ett oförändrat stämningsläge. Betydligt fler företag än i mars svarar dock att det är svårt att förutse den framtida affärssituationen. Konjunkturinstitutet har inte kunnat observera några tydliga skillnader i svaren från industriföretag eller hushåll före respektive efter Trumps tullutspel den 2 april. (Konjunkturinstitutet, 250429)

Indikatorer

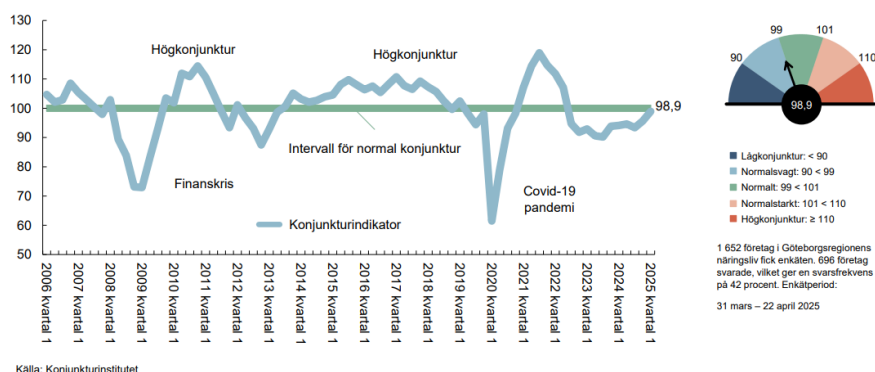
	feb 2025	mar 2025	apr 2025	Diff	Läget
Barometerindikatorn	96,7	95,0	94,8	-0,2	-
Tillverkningsindustri	95,6	96,7	99,6	2,9	=
Bygg- & anläggningsverksamhet	98,4	101,5	100,0	-1,5	=
Handel	108,3	102,8	104,1	1,3	+
Tjänstesektorn	99,7	97,7	98,0	0,3	-
Hushåll	94,5	88,8	81,6	-7,2	--

2.1.2 Konjunktoren i göteborgsregionen

Konjunkturinstitutets undersökning för det första kvartalet 2025 visar, trots aktiva handelstullar, på att läget förbättras något för Göteborgsregionens företag. Konjunkturindikatorn för den senaste perioden stannar på 98,9 (+3,3 enheter på kvartalsbasis och +4,8 enheter på årsbasis). Den nuvarande situationen indikerar således att Göteborgsregionens företag fortfarande känner av konjunkturläget som 'normalsvagt' – men att en normalkonjunktur kan ligga mycket nära.

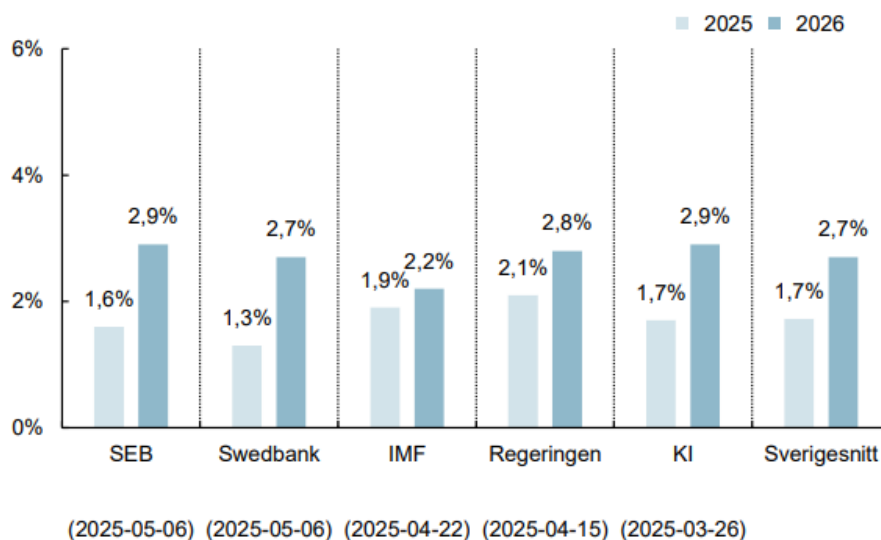
Trots tullar stärks konjunkturläget för regionens företag

KONJUNKTURINDIKATOR FÖR NÄRINGSLIVET I GÖTEBORGSREGIONEN – KVARTALSVIS FRÅN 2006

Business Region Göteborg (BRG) visar i Konjunkturrapport #2 att flera prognosmakare spår en starkare tillväxt för 2026 än 2025.

Fem senaste prognoser för Sveriges BNP-tillväxt (i %), 2025-2026

Källa: Konjunkturinstitutet (KI) och IMF

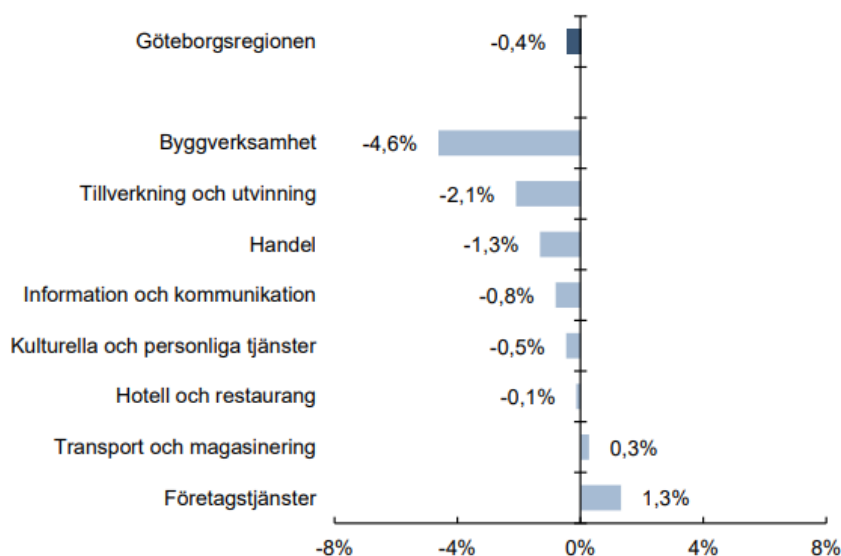
Den senaste perioden ser BRG att jobbtillväxten fortsatt minskar inom flertalet branscher och allra kraftigast minskning observeras inom byggverksamhet. Sysselsättningen minskar även inom tillverkning, handel, information och kommunikation, kulturella och personliga tjänster samt hotell och restaurang.

Vi ser däremot att sysselsättningen växer inom företagstjänster samt inom transport och magasinering.

Efterfrågan på arbetskraftskompetens i nuläget har ett klart mindre tryck än vad BRG sett tidigare och nivån på nya lediga jobb ses fortfarande minska. Jobbtillväxten har tappat tempo under det senaste året och är nu inne på sin tionde månad i rad med negativ tillväxt. BRGs förväntningar är att jobbtillförseln kommer att dämpas ytterligare under våren och fram till hösten 2025 – dämpningen i jobbtillväxten nådde sin botten i september 2024 och därifrån går riktningen åt rätt håll. Jobbtillväxten väntas ta fart igen, men inte förrän vi passerat tre kvartal av 2025.

I nuläget är företagen fortsatt restriktiva med att anställa personal och sammantaget finns en risk att arbetslösheten, på årsbasis, fortsätter att visa på ökningar under första halvan av 2025. Dock är BRGs förväntningar att regionens arbetslöshet kan börja närma sig ett normalläge någon gång under senhösten 2025.

Genomsnittlig förändring (i %) i sysselsatt dagbefolkning 15-74 år per bransch, dec 2024 - feb 2025 jämfört med dec 2023 - feb 2024

Källa: SCB

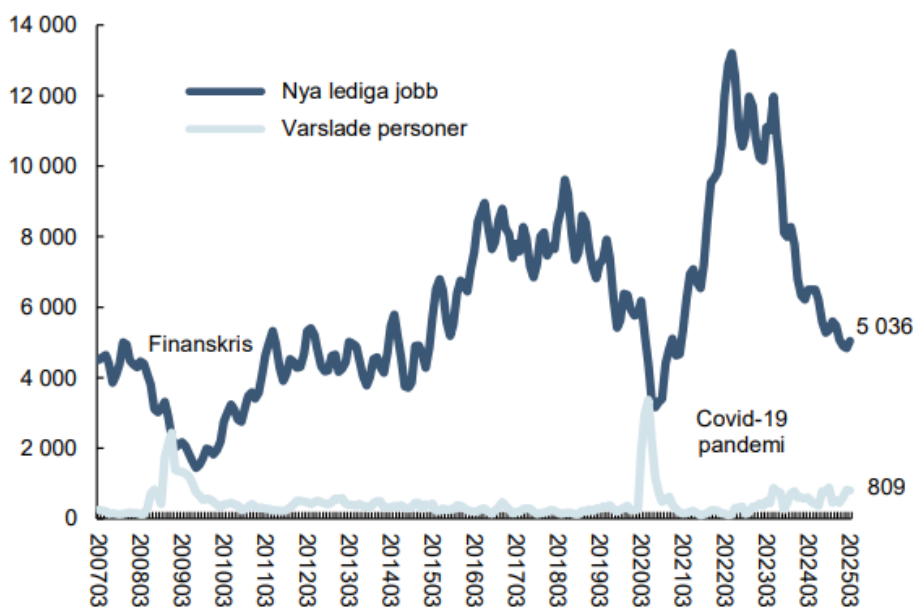
Likt tidigare fortsätter tillförseln av nya lediga jobb på Göteborgsregionens arbetsmarknad visa på en dämpning. Under perioden januari till mars 2025 annonserades i genomsnitt drygt 5 000 nya lediga jobb per månad med tillsvidareanställning i regionen. Jämfört med samma period året innan innebär det att nya lediga jobb under den senaste perioden minskar med 22,5 procent. Flest nya lediga jobb annonseras inom vård och omsorg (47%), följt av företagstjänster (25%), utbildning (9%) och handel (4%).

I förra rapporten sågs varslade personer minska. För perioden januari till mars 2025 har läget dock försämrats och varseltalen ses stiga rejält. Snittet för perioden uppgår till 809 varslade personer per månad, en ökning med 34,2 procent på årsbasis. Varseltalens snitt per månad för den senaste perioden ligger klart över medianen för 2000-talet på 313 varslade personer per månad.

Mestadels är den senaste periodens varsel kopplade till branscherna 'byggverksamhet', 'tillverkning', 'andra stödtjänster', 'handel' samt 'transport och magasinering'.

I senaste periodens varseltal ingår flera varsel som BRG redan skrev om i årets första konjunkturrapport. Bland annat 120 personer som varslas om uppsägning på Novo Energy i Göteborg samt Stena IT och Svenska Mässan där 50, respektive 30 tjänster i Göteborg berörs av varsel. Runt mitten av februari 2025 meddelar även callcentret Teleperformance Nordic att företaget varslar 40 personer om uppsägning i och med att företaget förlorat en kund. Sent i april (och som inte ingår i statistiken nedan) meddelade elflygplanstillverkaren Heart Aerospace att huvudkontoret i Göteborg flyttas till Los Angeles, vilket medför att 75 tjänster försvinner. I maj flaggade även Volvo Cars för att ett stort varsel på tjänstemannasidan i Göteborg, som kommer att beröra cirka 2 000 personer. I början på maj kom ännu ett varselbesked från Novo Energy som omfattar ytterligare drygt 100 personer på företaget. Halvvägs in i maj meddelade även elbilsföretaget ZeekrTechnology att 280 personer i Göteborg varslas om uppsägning. Inga andra större varsel har lagts den senaste tiden, utan det rör sig om många mindre varsel som lagts i framför allt Göteborg, Kungälv, Mölndal och Härryda som tillsammans står för 97 procent av alla lagda varsel i regionen den senaste perioden. BRGs bedömning är att antal varslade personer i Göteborgsregionen kan komma att öka under senvåren.

Nya lediga jobb med fast anställning och varslade personer i Göteborgsregionen, tre månaders medelvärde

Källa: Arbetsförmedlingen

2.1.3 Prognos ränteutveckling riksbanker

Banken SEB visar i tabellen nedan när de bedömer hur några av världens större centralbanker kommer att korrigera sina styrräntor. För Sveriges del tror de en ytterligare sänkning om 0,25 procentenheter under 2025–26 vilket i sådana fall

skulle leda till en styrränta på 2,00 procent i slutet på 2025. Det finns få eller inga prognosmakare som bedömer att det kommer att bli någon räntehöjning i Sverige i närtid.

Updated: 06/05/2025 SEB policy rate forecasts										
	RB	NB	FED	ECB	BOE	BOJ	BOC	SNB	RBA	RBNZ
										
Current	2.25%	4.50%	4.25-4.50%	2.25%/2.40%	4.50%	0.50%	2.75%	0.25%	4.10%	3.50%
Jan	29 Jan	23 Jan	29 Jan	30 Jan	6 Feb*	24 Jan	29 Jan		18 Feb	19 Feb
Feb										
Mar	20 Mar*	27 Mar*	19 Mar*	6 Mar*	20 Mar	19 Mar	12 Mar	20 Mar		
Apr				17 Apr			16 Apr		1 Apr	9 Apr
May	8 May	8 May	7 May		8 May*	1 May			20 May	28 May
Jun	18 Jun*	19 Jun*	18 Jun*	5 Jun*	19 Jun	17 Jun	4 Jun	19 Jun		
Jul			30 Jul	24 Jul		31 Jul	30 Jul		8 Jul	9 Jul
Aug	20 Aug	14 Aug			7 Aug*				12 Aug	20 Aug
Sep	23 Sep*	18 Sep*	17 Sep*	11 Sep*	18 Sep	19 Sep	17 Sep	25 Sep	30 Sep	
Oct			29 Oct	30 Oct		30 Oct	29 Oct			8 Oct
Nov	5 Nov	6 Nov			6 Nov*				4 Nov	26 Nov
Dec	18 Dec*	18 Dec*	10 Dec*	18 Dec*	18 Dec	19 Dec	10 Dec	11 Dec	9 Dec	
End-25	2.00%	4.00%	3.50-3.75%	1.50%/1.65%	3.75%	0.75%	2.50%	0.25%	3.85%	3.25%
Jan	Jan	Jan	28 Jan		5 Feb	Jan	Jan		Feb	18 Feb
Feb										
Mar	Mar*	Mar*	18 Mar*	19 Mar*	19 Mar	Mar	Mar	19 Mar		
Apr			29 Apr	30 Apr	30 Apr*		Apr		Apr	8 Apr
May	May	May				May			May	27 May
Jun	Jun*	Jun*	17 Jun*	11 Jun*	18 Jun	Jun	Jun	18 Jun		
Jul			29 Jul	23 Jul	30 Jul*	Jul	Jul		Jul	8 Jul
Aug	Aug	Aug							Aug	
Sep	Sep*	Sep*	16 Sep*	10 Sep*	17 Sep	Sep	Sep	24 Sep	Sep	
Oct			28 Oct	29 Oct		Oct	Oct			Oct
Nov	Nov	Nov			5 Nov*				Nov	Nov
Dec	Dec*	Dec*	9 Dec*	17 Dec*	17 Dec	Dec	Dec	10 Dec	Dec	
End-26	2.00%	3.50%	2.75-3.00%	2.0%	2.75%	1.00%	2.50%	0.25%	3.85%	3.25%
Inflation target	2.0%	2.0%	~2.0%	2.0%	2.0%	2.0%	2.0%	2.0%	2-3%	1-3%
100bps hike 75bps hike 50bps hike 25bps hike <25bps hike <25bps cut 25bps cut 50bps cut >50bps cut										
* = Strategic policy meetings										

2.2 Arbetsmarknaden

2.2.1 Prognoser

Enligt regeringen (250514) förväntas läget på arbetsmarknaden försämras något under 2025. Lågkonjunkturen förväntas hålla i sig lite längre än tidigare spåts. Det spås att BNP kommer att öka, men i en lägre takt än vad man tidigare trott.

Konjunkturinstitutet gör prognoser på en rad olika samhällsmått vilka presenteras i tabellen nedan.

	2024	2025	2026	2027	2028	2029
BNP till marknadspris	1,0	1,7	2,9	2,7	1,6	1,8
BNP per invånare	0,7	1,5	2,7	2,5	1,3	1,6
BNP, kalenderkorrigerad	1,0	1,9	2,7	2,5	1,8	1,9
BNP, KIX-vägd (1)	1,8	1,7	2,1	2,2	2,0	1,9
KPI, KIX-vägd (1)	3,0	2,7	2,3	2,2	2,2	2,2
Bytesbalans (2)	7,0	7,5	6,6	6,2	5,6	5,2
Arbetade timmar (3)	-0,3	0,5	1,1	1,4	0,7	0,5
Sysselsättning	-0,5	0,2	1,1	1,3	1,0	0,5
Arbetslöshet (4)	8,4	8,9	8,6	7,9	7,3	7,2
Arbetsmarknadsgap (4)	-1,5	-1,6	-1,0	-0,2	0,0	0,0
BNP-gap (6)	-1,9	-1,7	-0,8	0,0	0,0	0,0
Timlön (7)	4,1	3,6	3,4	3,4	3,4	3,4
Arbetskostnad per timme (3,8)	4,5	2,6	3,8	3,4	3,4	3,4
Produktivitet (3)	1,3	1,4	1,4	1,1	1,0	1,4
KPI	2,8	0,7	1,5	2,0	2,2	2,4
KPIF	1,9	2,5	1,7	2,0	2,0	2,0
Styrränta (9,10)	2,75	2,25	2,25	2,25	2,50	2,50
Tioårig statsobligationsränta (9)	2,2	2,5	2,7	2,8	3,0	3,1
Kronindex (KIX) (11)	125,9	121,8	120,8	120,3	119,8	119,3
Offentligt finansiellt sparande (2)	-1,5	-0,4	-0,3	-0,1	0,2	0,1
Strukturellt sparande (12)	0,3	0,5	0,1	0,0	0,0	0,0
Maastrichtskuld (2)	33,8	33,5	33,1	32,8	32,8	32,8

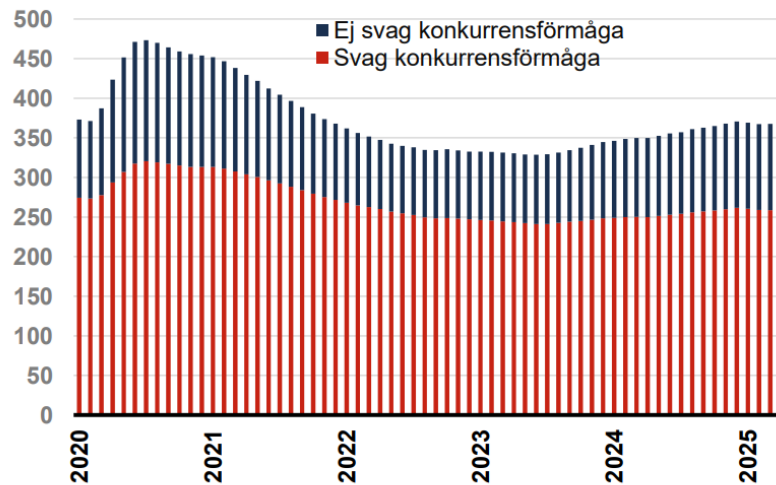
2.3 Arbetslöshet

Enligt SCBs arbetskraftsundersökning var arbetslösheten i mars i Sverige 8,8% (mars 2025). Inskrivna arbetslösa på arbetsförmedlingen som andel av arbetskraften i Sverige var 6,9% (april 2025).

En majoritet av inskrivna arbetslösa på arbetsförmedlingen har svag konkurrensförmåga på arbetsmarknaden. (Regeringen 250514)

Inskrivna arbetslösa

Antal, säsongsrensade månadsvärden

Anm.: Grupper med svag konkurrensförmåga på arbetsmarknaden är utomeuropeiskt födda, förgymnasialt utbildade, äldre, och personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

2.3.1 Arbetslöshet inom EU

Bara Rumänien och Spanien har högre ungdomsarbetslöshet (under 25 år) än Sverige i EU, enligt statistik från Eurostat. Enligt det samordnade sättet att räkna landade den svenska ungdomsarbetslösheten på 23,8 procent i mars 2025, jämfört med 26,7 i Rumänien och 26,4 i Spanien. Totalt låg ungdomsarbetslösheten i EU på 14,6 procent i mars. Lägsta siffran finns i Tyskland med endast 6,5 procent.

När det gäller den samlade arbetslösheten (15–74 år) låg Sverige på 8,8 procent i mars 2025, enligt Eurostats siffror. Också det är en svag position i EU, endast bättre än Spanien på 10,9 och Finland på 9,1 procent. I EU som helhet låg arbetslösheten i mars 2024 på 5,8 procent.

2.3.2 Inskrivna på arbetsförmedlingen, 16–65 år

16–65 år	Antal april 25	Antal april 24	Skillnad	Andel april 25	Andel april 24	Skillnad %-enheter
Riket	364 829	346 029	18 800	6,9%	6,6%	0,3%
Västra Götaland	56 713	52 544	4 169	6,3%	5,8%	0,5%
Malmö	23 080	22 456	624	12,3%	12,1%	0,2%
Göteborg	26 147	23 647	2 500	8,0%	7,3%	0,7%
Stockholm	38 353	35 695	2 658	7,1%	6,6%	0,5%

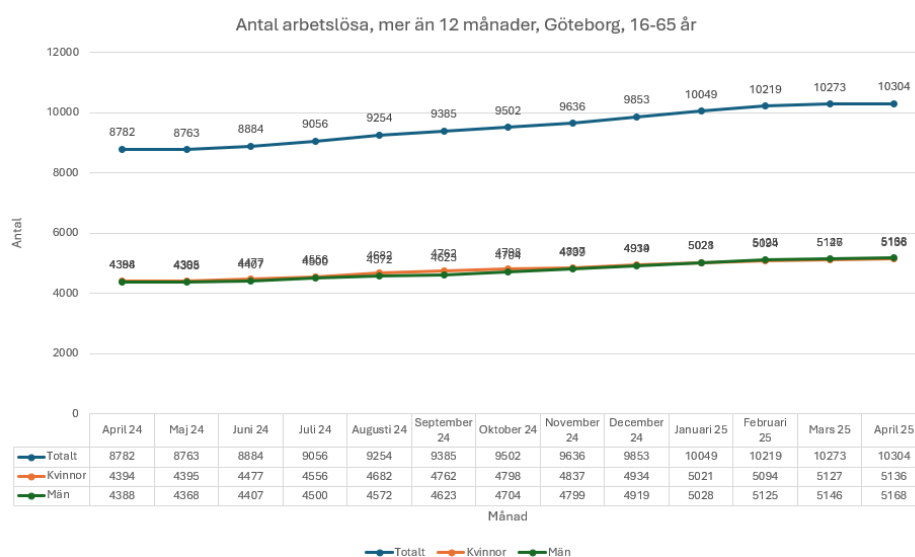
16–65 år Utrikes födda	Antal april 25	Antal april 24	Skillnad	Andel april 25	Andel april 24	Skillnad %- enheter
Riket	200 242	192 649	7 593	15,4%	15,0%	0,4%
Västra Götaland	31 122	29 253	1 869	14,1%	13,4%	0,7%
Malmö	15 464	15 258	206	20,0%	20,1%	-0,1%
Göteborg	16 461	15 050	1 411	15,0%	14,0%	1,0%
Stockholm	21 286	20 110	1 176	13,5%	12,9%	0,7%

2.3.3 Inskrivna på arbetsförmedlingen, 18–24 år

18–24 år	Antal april 25	Antal april 24	Skillnad	Andel april 25	Andel april 24	Skillnad %- enheter
Riket	38 858	38 985	-127	7,2%	7,1%	0,1%
Västra Götaland	6 176	5 920	256	6,7%	6,3%	0,4%
Malmö	1 891	1 931	-40	10,8%	11,0%	-0,2%
Göteborg	2 350	2 222	128	6,9%	6,5%	0,4%
Stockholm	2 921	2 899	22	6,7%	6,8%	0,1%

18–24 år Utrikes födda	Antal april 25	Antal april 24	Skillnad	Andel april 25	Andel april 24	Skillnad %- enheter
Riket	13 562	14 456	-894	13,1%	13,0%	0,1%
Västra Götaland	2 171	2 264	-93	12,7%	13,5%	0,8%
Malmö	768	865	-97	15,0%	16,4%	-1,4%
Göteborg	1 005	1 049	-44	13,1%	12,5%	0,6%
Stockholm	1 057	1 123	-66	12,5%	12,7%	0,2%

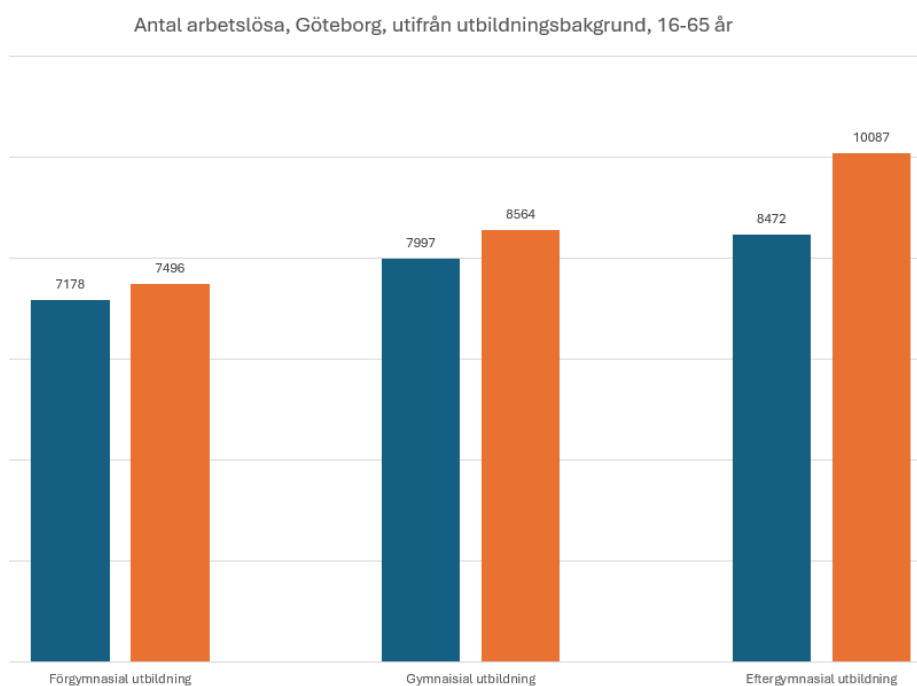
2.3.4 Långtidsarbetslöshet

10 304 inskriva på arbetsförmedlingen i Göteborg har varit arbetslösa i mer än tolv månader. Det utgör 39,4% av samtliga inskrivna.

2.3.5 Arbetslöshet utifrån utbildningsbakgrund

På ett år har arbetslösa i Göteborg med eftergymnasial utbildning ökat betydligt mer än de med gymnasial respektive förgymnasial utbildning.

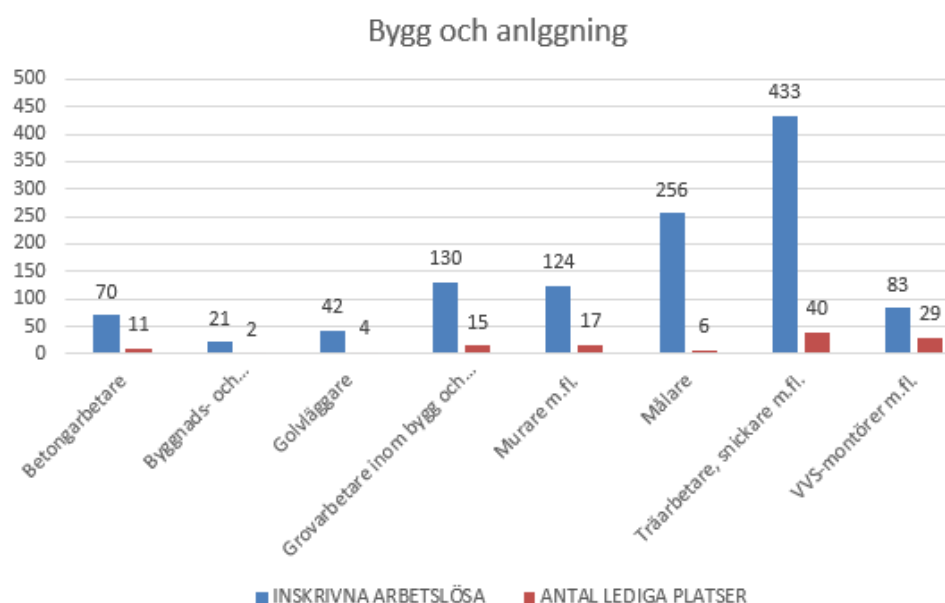
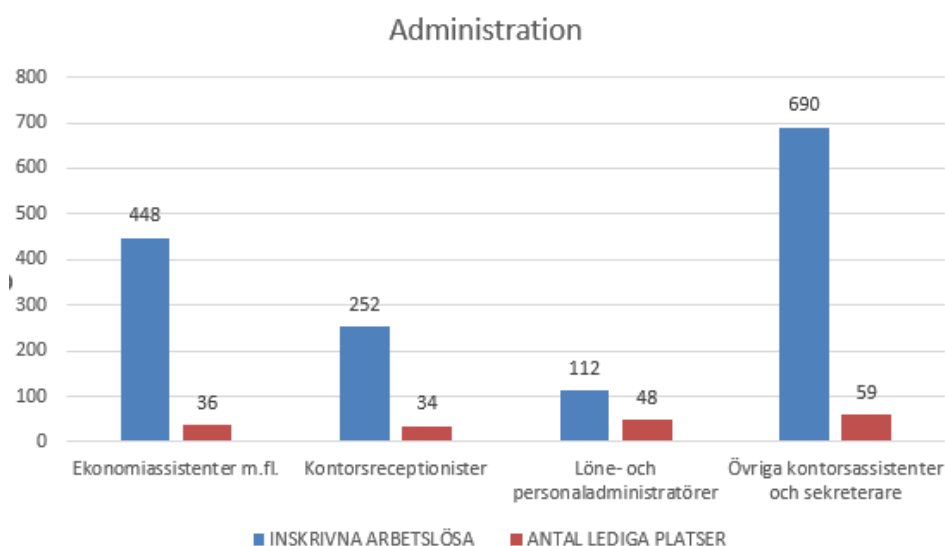

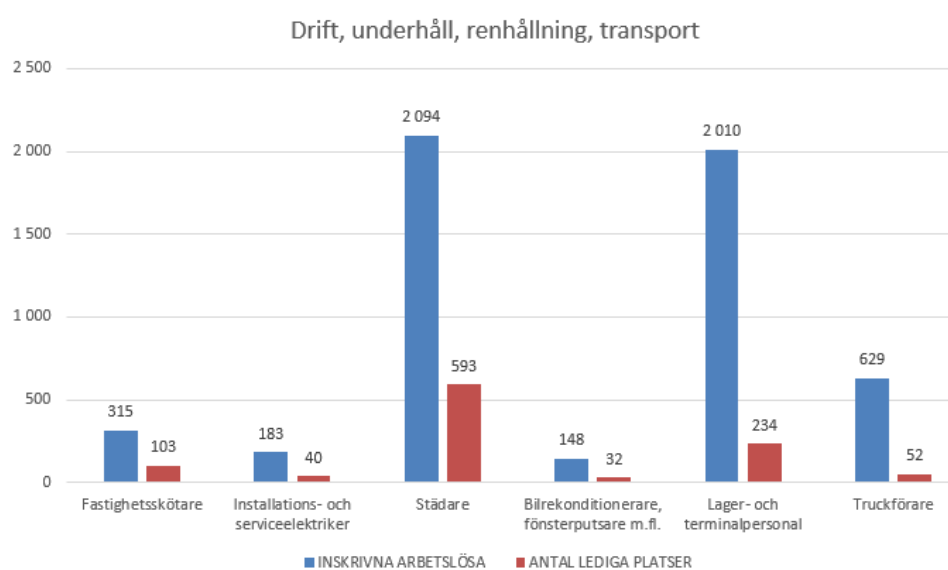
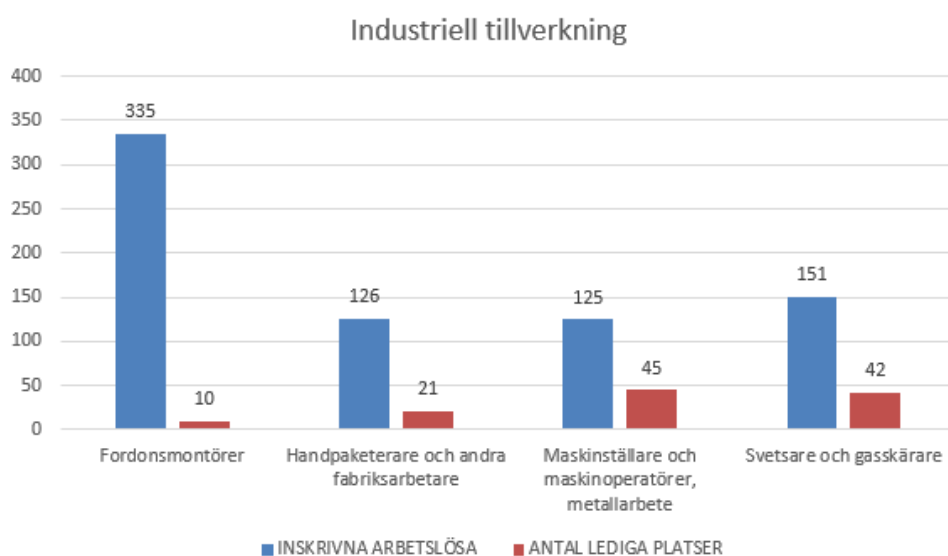
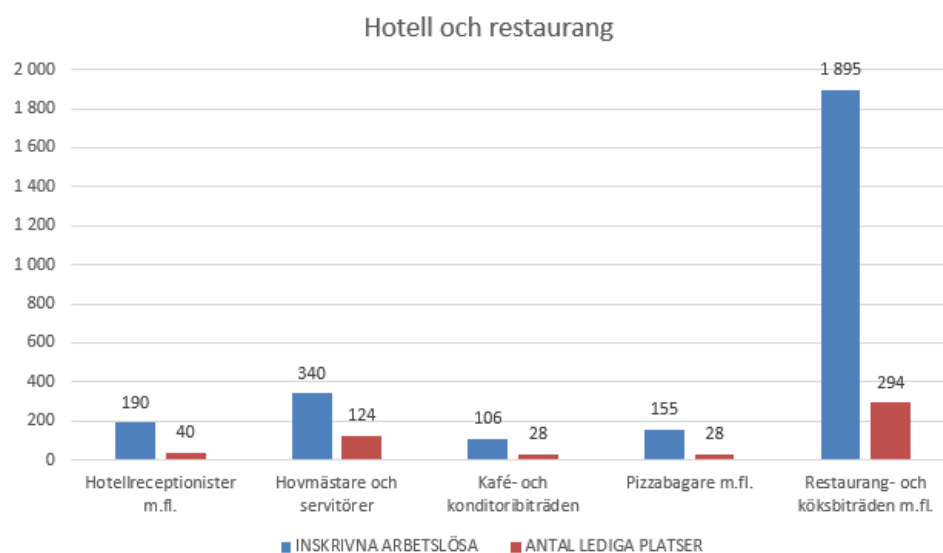
2.3.7 Arbetslösa och lediga tjänster inom olika yrken inom göteborgsregionen

Arbetsförmedlingens statistik för mars 2025 visar hur inskrivna arbetslösa och deras yrkeserfarenhet/-kompetens står i relation till antalet lediga platser inom yrket. Statistiken avser hela göteborgsregionen. I diagrammen visas exempel på yrkeskategorier där det är stor diskrepans mellan antalet inskrivna arbetslösa och lediga platser. Det finns utöver det som visas ett stort antal yrken där det råder tydligare balans.

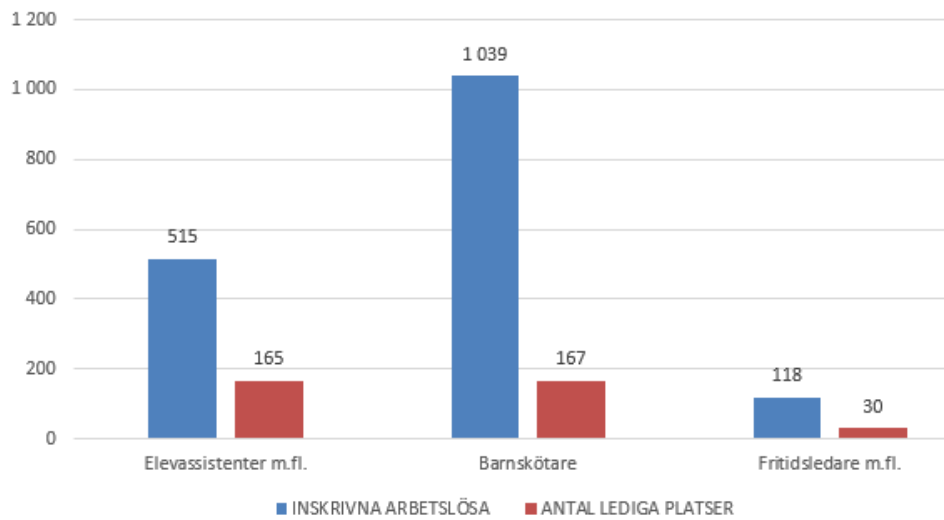
Dock behöver man vara medveten om att statistiken inte omfattar samtliga lediga platser då alla inte annonserar på platsbanken, eller att det finns en säsongsvariation i behovet. Det kan även förekomma att individer är felaktigt registrerade på vissa yrken eller inte har förutsättningar till att ta ett jobb.

Yrkena som illustreras är kopplade till de områden där arbvux är verksam.

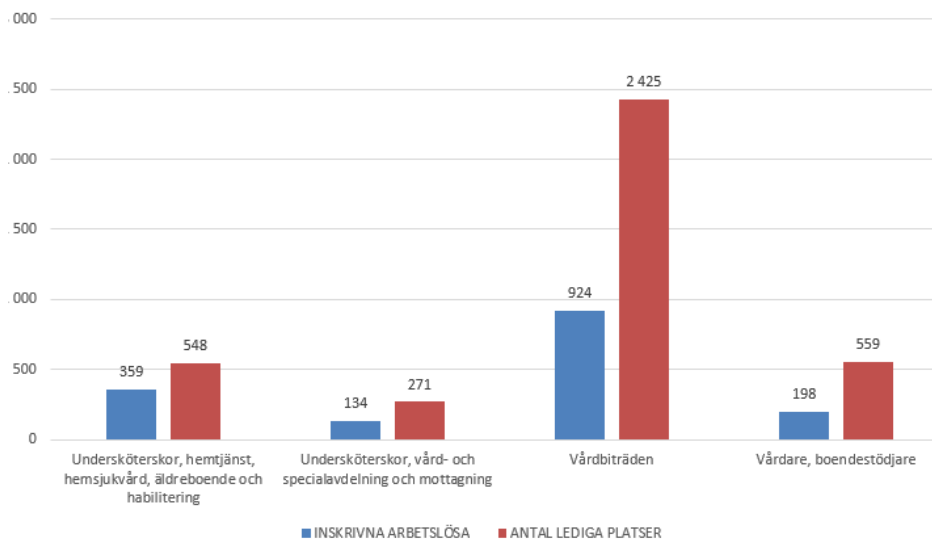

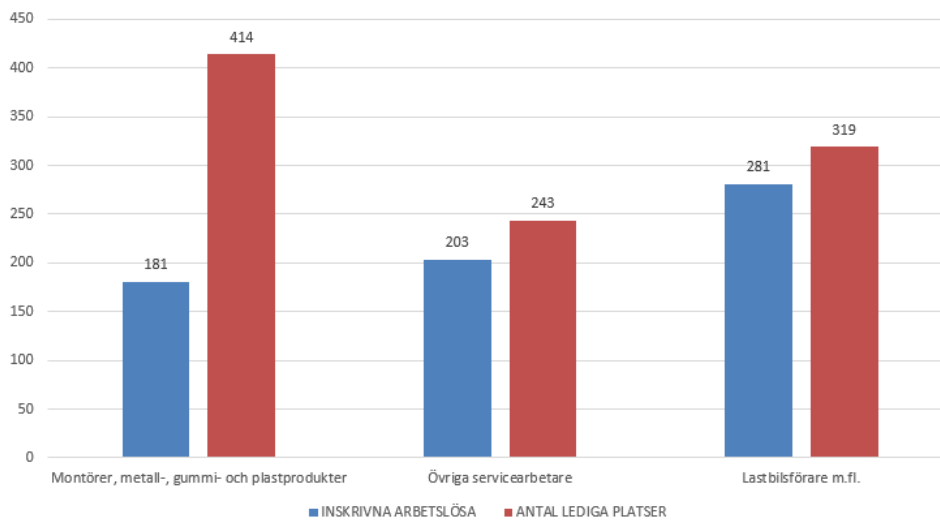
Pedagogiskt och socialt arbete

Hälsa sjukvård, socialt arbete

Industri, underhåll, transport

2.4 Branscher

Göteborgsregionen tillsammans med arbvux och arbetsförmedlingen har analyserat ett antal branscher inför vilket utbud som ska erbjudas inom regionalt yrkesvux. De regionala kompetensråden har givit sin syn på branschens behov och utgått från de regionala planeringsunderlag som Skolverket tillhandahållit. De regionala planeringsunderlagen är en del av en ny lagstiftning som syftar till att staten i större utsträckning ska kunna påverka utbudet av yrkesutbildningar i landet. Analysen tar sin utgångspunkt i yrken som härrör till den gymnasiala nivå (Seqf4).

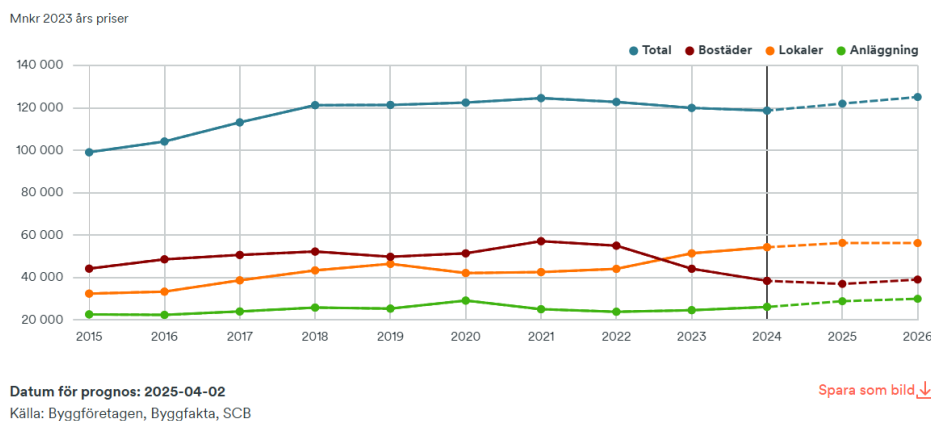
2.4.1 Bygg

Enligt Boverket ser det fortsatt besvärligt ut för bostadsbyggandet men det finns tecken på en vändning. Hushållens köpkraft är fortsatt svag, byggkostnaderna höga och intresset för bokningar av nyproducerade bostadsrätter är svalt.

Det ansträngda läget för nyproduktion på den svenska bostadsmarknaden är därför ingen överraskning. Men trots det ansträngda läget finns det ändå positiva tendenser. Köpkraften förväntas förbättras under 2025, bokningarna av nyproducerade bostadsrätter visar tendenser på att vända uppåt och byggkostnaderna har planat ut.

Byggföretagens prognos för Västra Götaland visar en utveckling för byggandet som går i sidled eller svagt uppåt.

Alla bygginvesteringar för Västra Götalands län

Enligt göteborgsregionens branschanalys säger byggbranschen regionala kompetensråd att lågkonjunkturen och nedgången i byggbranschen i huvudsak har berört husbyggnation. Behoven av bostäder kvarstår och har ökat när planerade projekt pausats. Den lägre aktiviteten i bostadsbyggandet bedöms med denna bakgrund vara relativt kortvarig. För Göteborgsregionen som är i en expansiv fas med etableringar och regional utveckling kommer behovet av byggkompetens bli en tillväxtfråga. Kompetensbehovet från Byggföretagen uttrycks som kraftig brist, lokalt, regionalt såväl som nationellt. Inom flera yrkesroller beskrivs behovet som akut, till exempel är betongarbetare, mark-

och anläggningsarbetare, plåtslagare, samt specialyrken som ställningsbyggare, glastekniker, takmontörer och golvläggare särskilt efterfrågade.

Sammanfattningsvis: Branschen utbildar för framtiden och bedömer att det är svårbedömt utifrån dagsläget i branschen med den lågkonjunktur som råder nu. Det finns en rädsla för att arbetskraft lämnar branschen. Formell utbildning behövs i branschen och att behovet av validering utbildning och kompletteringsutbildning ökar.

2.4.2 El och energi

Installationsföretagen spår en aningen ljusare utveckling för 2025–26. Efter två år av minskad husbyggnadsaktivitet steg de påbörjade husbyggnadsinvesteringarna svagt under 2024. Sänkta räntor, inbromsad inflation och lägre prisökningar för byggmaterial skapar förbättrade förutsättningar för investeringar. Samtidigt var ökningen blygsam, vilket visar att lågkonjunktur, stigande arbetslöshet och svag efterfrågan i näringslivet fortsätter att dämpa riskviljan. 2025 beräknas tillväxten för husbyggnadsinvesteringarna vara fortsatt svagt positiv, vilket återspeglas i installationsvolymerna, vilka återhämtar sig sakta från ett lågt utgångsläge.

Efter att svensk ekonomi har stått och stampat de senaste två åren har det funnits förhoppningar om att förutsättningarna skulle ljusna något i år. Riksbankens räntesänkningar har visserligen lättat hushållens skuldbörda, men sedan den nya administrationen i USA tillträtt har osäkerheten kring handelspolitikens effekter på inflation och tillväxt åter tagit fart.

Den samlade volymen påbörjade husbyggnadsinvesteringar och underhåll ökade med 1 procent under 2024 jämfört med 2023. Prognosen för 2025 och 2026 visar en årlig tillväxt med 3 procent. Installationsvolymen ligger i linje med husbyggnadsutvecklingen och ökade med 1 procent 2024. Under 2025 och 2026 beräknas installationsvolymen växa med 3 respektive 4 procent.

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	P2025	P2026
Elinstallationer	80 890	81 718	81 797	84 844	80 101	72 675	74 105	+3	+4
Värme & sanitet	57 503	57 186	58 439	60 324	55 242	47 788	48 216	+2	+3
Kommunikations- och Säkerhet, installationer	32 894	33 195	32 168	32 214	34 470	34 512	33 830	+4	+4
Ventilation	23 626	23 702	24 438	24 810	22 093	18 531	18 946	+3	+4
Totalt	194 913	195 801	196 842	202 192	191 907	173 506	175 098	+3	+4

För Västra Götaland prognostiseras en liknande utveckling som landet i stort. Kanske aningen bättre.

VÄSTRA GÖTALAND	
2025	2026
Elinstallation	Elinstallation
+5	+4
Vs	Vs
+3	+3
Ventilation	Ventilation
+3	+2
Kommunikation- och säkerhet	Kommunikation- och säkerhet
+5	+4

Installationsbranschens regionala kompetensråd ser att branschen idag har en stabil bred efterfrågan som prognoser visar kommer att öka. En del av installationsbranschens marknad består av byggsektorn, som nu upplever en tillfällig nedgång - men behoven av bostäder har aldrig varit större. Återhämtningen kommer ske i mycket hög takt där det förväntas stora byggsatsningar på bostadssidan. Det sker också byggsatsningar inom lokal och infrastruktur där kompetens inom el och installation kommer efterfrågas.

Behovet är även stort inom andra branscher, installationskompetens är till en tredjedel exponerad mot industrin. Likaså är investeringar i befintliga fastigheter en del av marknaden.

2.4.3 Tillverkningsindustri

I Teknikföretagens senaste prognos från maj 2025 konstateras att industriproduktionen i Sverige i princip var oförändrad 2024 och i teknikindustrin sjönk produktionen med nästan 5 procent. Även produktionen i basindustrin har under senare år backat. I år och nästa år väntas produktionen i teknikindustrin öka med 2,1 och 2,8 procent. En mer dämpad global tillväxt och därmed exporttillväxt håller förvisso tillbaka återhämtningen. Samtidigt väntas inhemska investeringar öka allt snabbare vilket driver upp produktionen. I basindustrin faller produktionen 2025 men ökar sedan svagt 2026.

Utsikterna för såväl svensk som global ekonomi har enligt Teknikföretagen tydligt försämrats. Samtidigt finns en risk att utvecklingen blir betydligt sämre. Det finns vissa tecken på att delar av industrin skulle kunna få problem med sina leverantörskedjor. I prognosen antas dessa utmaningar hanteras och att de inte får så stora konsekvenser för produktionen. Allvarliga produktionsstörningar kan dock inte uteslutas och skulle få stora negativa konsekvenser.

Det regionala kompetensrådet Teknikcollege betonar att flera stora etableringar, som exempelvis NOVO Energys batterifabrik i Göteborg och Volvokoncernens batterifabrik i Mariestad, kemiklustrets satsningar på grön omställning i

Stenungsund och GoCo Health Innovation City i Mölndal, stärker Västsveriges och Göteborgs position som landets tillväxt- och innovationsmotor och gör att intresset kring vissa yrkesroller ökar ytterligare. Som exempel kan ges att batterifabriken och forskningscentrumet i Göteborg beräknas skapa cirka 3 000 direkta arbetstillfällen och ytterligare tusentals jobb hos leverantörer och i andra verksamheter. Detta påverkar förstås kompetensförsörjningen i många led och perspektiv.

Många företag behöver genomgå en kompetensomställning bland sina medarbetare, inte minst inom viktiga teknikområden som elektrifiering, artificiell intelligens (AI), automation och digitalisering.

Kompetensbristen har i sig lett till ett ökat behov av automatisering inom industrin och därmed också kompetenser inom detta område. Det finns också ett fortsatt stort behov av kompetens inom bland annat CNC, skärande bearbetning, process- och produktionsteknik, mekanik och reparation, svets, driftsäkerhet och underhåll.

Under våren har det meddelats att hälften av medarbetarna på batterifabriken varslats och att Volvo Cars sjösätter ett stort sparpaket som sannolikt kommer att innebära minskning av personalstyrkan.

2.4.4 Fastighet

Fastighetsbranschens regionala kompetensråd bedömer att branschen framför allt har behov av kompetens inom det tekniska fältet samt inom hållbarhet och energieffektivisering. Fastighetsskötare är också efterfrågade, framför allt i storstadsregionerna.

Det finns också en stor efterfrågan på digital kompetens samt breda och fördjupade kunskaper om el och energi i fastighetsbranschen. Utvecklingen går i en snabb takt och fastighetsbolagen behöver personal som kan installera, underhålla och helst också reparera nya el- och energilösningar, allt från solpaneler till laddstolpar. Efterfrågan på denna kvalificerade kompetens verkar generellt vara långt större än utbudet. Utvecklingen av digitala lösningar samt el- och energiteknik är explosionsartad. Trots detta saknar många hyresvärdar och förvaltare kunskaper inom dessa områden.

2.4.5 VVS

Installationsbranschens regionala kompetensråd lyfter fram att branschen bedöms ha en tillväxt med 25 procent fram till år 2040, vilket skulle innebära 4 450 yrkesverksamma inom VVS, isolering och kylteknik. I dagsläget arbetar cirka 3 550 personer i regionen inom dessa områden.

Det finns ett uppdämt behov som beräknas till cirka åtta procent, vilket motsvarar 280 personer per år. Kompetensrådet räknar dessutom med stora pensionsavgångar, hela 40 procent av arbetsstyrkan, 1 420 personer, förväntas gå i pension till år 2040. Underlaget är hämtat från WSP-rapporten Arbetskraftsbehovet inom installationsbranschen. En analys av Västra Götaland

med utblick mot år 2040, som är framtagen på uppdrag av Installatörsföretagen med stöd av Västra Götalandsregionen (VGR).

Kompetensrådet vill också lyfta hållbarhet och digitalisering som är två megatrender med stor påverkan på branschen. Ett exempel på yrkesroll som påverkas är montörer - de kommer att finnas kvar, men deras kompetenser kommer att behöva breddas. Företagen kommer att ha ett allt större behov av specialister av olika slag och tillhörande/matchade utbildningar. Branschen vill också betona de nya EU-direktiven som berör både energieffektivisering och laddinfrastruktur, vilka kommer att kräva än mer resurser hos företagen, både inom el och VVS. Ett kraftigt växande bostadsbyggande i Västra Götaland kommer ställa krav på tillgång till utbildade inom installationsbranschen, bland annat elektriker och VVS-montörer.

2.4.6 Hotell och turism

Göteborg & Co redogör ger varje månad en överblick över destinationens besöksnäring och vilka trender som påverkar turismen.

I april var hotellbeläggningen i Göteborg bättre än under samma månad förra året, tack vare att påsken inföll i april i år men också på grund av stark efterfrågan under helgerna. Göteborg hade något högre beläggning än Stockholm (58%), men lägre än Malmö (62%). Köpenhamn noterade högst beläggning under månaden bland nordiska storstäder.

För maj, juni och juli har bokningsläget stärkts ytterligare och ligger nu klart över fjolårets nivåer. Utvecklingen drivs av stora evenemang som Ullevi-konserterna, Göteborgsvarvet, Gothia Cup, Way Out West samt stora kongresser som elbilmässan EVS i juni. Tittar man på bokningsläget för hösten och första kvartalet för 2026 så ser det betydligt bättre ut än vid samma tidpunkt i fjol.

Än så länge syns ingen tydlig påverkan av att kronan stärkts från historiskt låga nivåer. En starkare krona kan dock dämpa resandet till Göteborg på sikt. Samtidigt gör en orolig omvärld att trygghet och säkerhet blir viktigare, vilket kan gynna resmål närmare hemmet.

Skolverket bedömde 2023 att antalet utbildningsplatser skulle behöva minska på Komvux utifrån dåvarande nivå. Här hade regionen och branschföreträdare en annan bild och såg i stället ett stort akut behov av arbetskraft. Arbetsförmedlingen bedömer att det är stora möjligheter till arbete för hotellreceptionister nu och på 5 års sikt.

Det branschföreträdare lyfter i första hand är dock kompetensbristen och med den svårigheten att utbilda/skola in ny personal. Detta har eventuellt att göra med att man ofta anställer personal utan utbildning. Branschen har också en mycket hög personalomsättning, vilket gör att man konstant ha behov av att utbilda sin personal.

2.4.7 Restaurang och livsmedel

I Skolverkets planeringsunderlag för planering av yrkesutbildning framgår att SCB ser en allmän brist inom yrkesområdet medan Skolverket vill hålla antalet platser på nuvarande nivå. Västra Götalandsregionen lyfter framförallt bristen på kockar, serveringspersonal och städare i Göteborg. Branschföreträdare från Sveriges bagare och konditorer, Kött och charkföretagen samt Visita menar att det finns en risk att SCB tom underskattar behoven då statistiken missar en del yrkesroller som flyter i besöksnäringens gränsland mellan Hotell och turism och Restaurang och livsmedel.

AF:s prognos i Yrkesbarometern för kockar, köksmästare och souschefer är att det är och kommer vara stora möjligheter till arbete de närmaste 5 åren i regionen. Visita lyfter också det stora underskottet av utbildade kockar. Även för måltids- och restaurangbiträden spås arbetsmarknaden vara mycket god de närmaste åren.

AF bedömer möjligheterna till jobb för bagare och konditorer som mycket gott men att det kommer sjunka de närmaste 5 åren.

2.4.8 Handel

Enligt Svensk handel blir handelsföretagens framtidsutsikter allt dystrare. I april 2025 uppvisar företag inom dagligvaruhandeln, sällanköpsvaruhandeln och partihandeln för 40:e månaden i raden en pessimistisk framtidstro. Det stora tappet i april går att härleda till det oroliga omvärldsläget. Utöver lågkonjunktur är det uppenbart att frågan om tullar, och dess efterföljande effekter, skapat en stor oro bland svenska handelsföretag. Utöver att det riskerar att påverka den egna verksamheten kommer rapporter om att konsumenterna blivit än mer avvaktande. Många av Svensk Handels medlemsföretag vittnar just nu om en stor osäkerhet kring den närmaste framtiden.

Handelsbranschens regionala kompetensråd beskriver en bransch i utveckling. Den ökande populariteten av e-handel driver en omvandling där kunder alltmer väljer att handla online, lockade av bekvämlighet och ett bredare produktutbud med smidiga leveransalternativ. Det innebär att prisjämförelser blivit allt vanligare och kunder är inte längre lojala mot sina handlare utan letar bästa pris.

Samtidigt ser vi framväxten av omnichannel-handel, en strategi som integrerar fysiska butiker med onlineplattformar för att skapa en sömlös köpupplevelse. Hållbar konsumtion är en central drivkraft, där konsumenterna efterfrågar produkter och märken som prioriterar miljövänliga och etiska metoder.

Teknologisk innovation tar också plats, med ökad användning av AI för att förbättra kundupplevelsen. Virtuella provrum, personliga rekommendationer och smarta betalningssystem är exempel på hur teknologin transformerar shoppingupplevelsen.

Begagnathandeln och lågprishandeln är fortfarande starka och fler och fler söker sig av olika anledningar till dessa handlare. Även om handeln växer mycket på

nätet sker fortfarande merparten av handeln fysiskt i butik, framför allt gällande dagligvaruhandeln. Vi ser även digitala handlare som etablerar fysiska butiker.

I framtiden kommer detaljhandeln att ha ett större behov av digital kompetens för att navigera den växande e-handelsvärlden. Omnichannel-strategier blir viktiga, och hållbarhetskompetens blir en central del av företagens strategier. Teknologiska färdigheter, kundinteraktion och anpassningsförmåga blir avgörande för att möta snabba förändringar. Med en ökad e-handel ökar också behovet av kompetenser som är kopplade till lager och logistiklösningar.

Arbetsförmedlingen bedömer i nuläget att det är små möjligheter till arbete inom dagligvaruhandeln och den bilden förväntas inte ändras under de kommande 5 åren. Inom detalj-/fackhandeln bedöms det dock vara medelstora möjligheter till arbete.

2.4.9 Fordon och transport

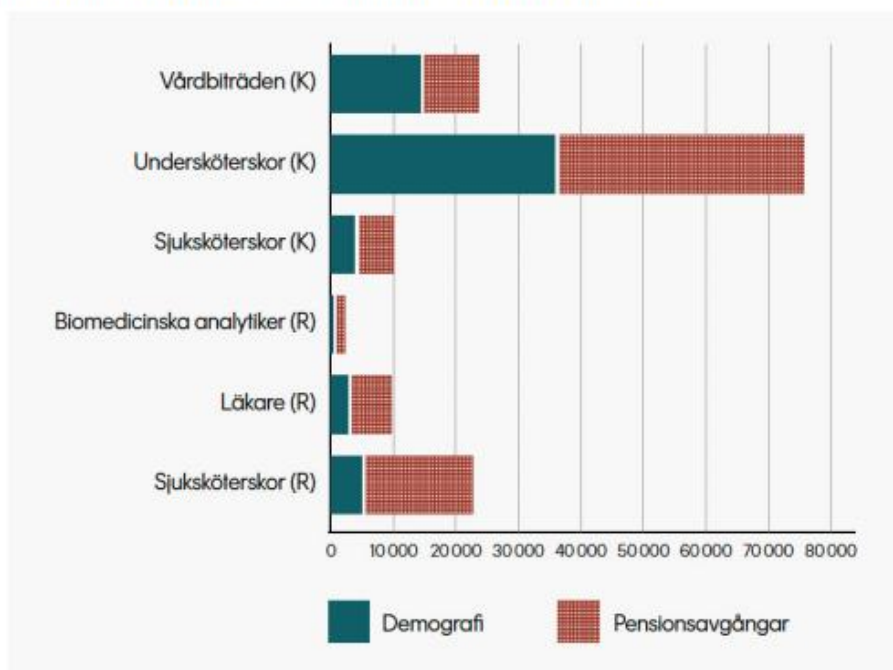
Såväl Transportfackens yrkes- och arbetsmiljönämnd (TYA) som Sveriges Åkeriföretag har visat på stora rekryteringsbehov inom åkeribranschen. Tusentals personer behöver anställas i Sverige.

Transportbranschens regionala kompetensråd är positivt till att Skolverket i sina regionala planeringsunderlag identifierar en brist på kompetens och betonar att det finns ett behov att fler utbildningsplatser i regionen. Det är många elever som är intresserade av fordons- och transportprogrammet, men som inte kommer in på önskad inriktning i årskurs två. Västra Götalands län är unikt i att Skolverket ger bedömningen att antalet platser bör öka här, även om bristen är stor också i andra delar av landet.

2.4.10 Vård och omsorg

Enligt Sveriges kommuner och regioner (SKR) är behovet stort av fler medarbetare fram till 2033. 25 000 vårdbiträden och 75 000 undersköterskor är det prognostiserade behovet i landet. Regeringen gör en bedömning att behovet är ännu större och uppskattar att det fram till 2026 behövs 136 000 nya undersköterskor och vårdbiträden för att möta den växande äldre befolkningen. Oavsett exakt siffra så skapar den demografiska utvecklingen stora utmaningar för kompetensförsörjningen inom vård och omsorg.

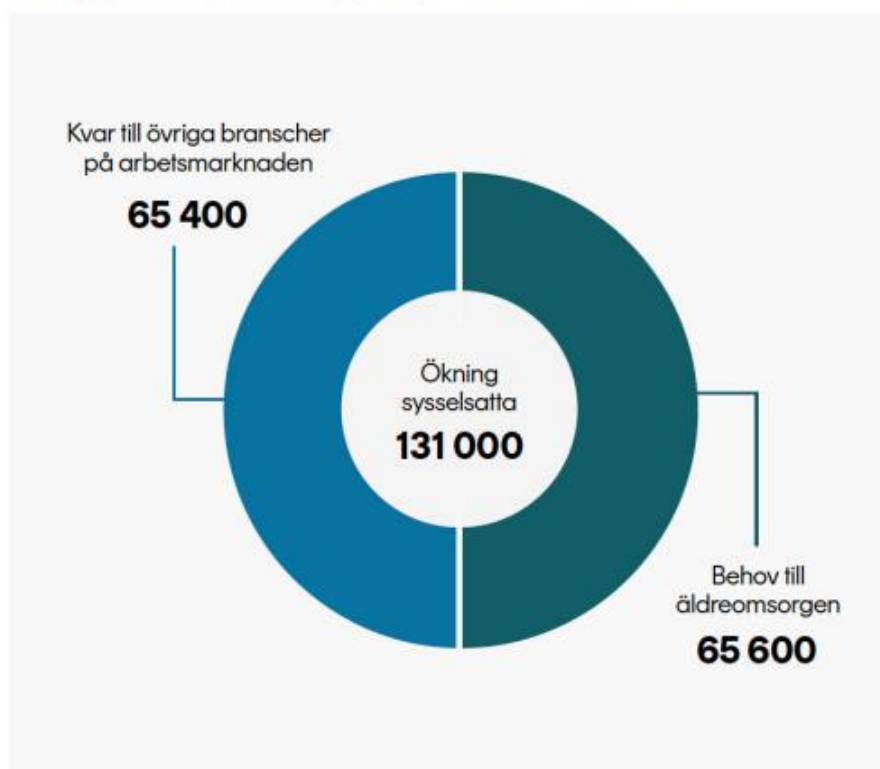
Diagram 14: Förändring av behovet av personal pga demografin samt pensionsavgångar för ett urval av personalgrupper, 2023–2033

Not. K=kommuner och R=regioner.

Bara äldreomsorgen har behov av hälften av den totala ökningen av arbetskraften som finns fram till 2033.

Diagram 15: Förändring av behovet av personal till äldreomsorgen pga demografin i relation till ökning av sysselsatta 2023–2033

Källa: KI och SKR.

Utbildningssystemet och arbetsgivare har flera olika initiativ inom området för att hantera kompetensförsörjningsutmaningen och med utgångspunkt i det akuta läget behöver det arbetet fortsätta och intensifieras.

Det regionala kompetensrådet Vård och omsorgscollege konstaterar att det finns stora utmaningar med att klara det framtida kompetensförsörjningsbehovet inom vård och omsorg i Göteborgsregionen. Fler behöver söka sig till yrken inom branschen och branschen behöver arbeta aktivt för att väcka ett intresse hos unga. Det är avgörande med ett nära samarbete mellan staten, regioner, kommuner, skolor, vårdföretag, forskning och akademien. Det stora pensionsavgångarna leder till stora utmaningar med att fylla på med utbildad personal. Samtidigt behövs ökade satsningar på välfärdsteknik. Det är viktigt att visa på nyttan med välfärdstekniken eftersom den stärker människors integritet, trygghet och säkerhet samt frigör tid för personalen.

Intresset för gymnasiets vård- och omsorgsprogram ligger fortfarande lågt men har ökat något sedan förra året. GR Vård- och omsorgscollege (VO-College) ser ett stort behov av att öka intresset för vårdutbildningar genom insatser som synliggör så väl vård- och omsorgsprogrammet som vård och omsorgsyrken.

2.4.11 Pedagogiska yrken

Om den demografiska utvecklingen bedöms skapa en stor kompetensförsörjningsutmaning inom vård och omsorg i form av brist på människor som kan tänkas arbeta inom området, så är utvecklingen nästan den motsatta inom pedagogiska yrken.

Diagram 11: Förändring av behovet av personal pga demografin efter verksamhetsområde, 2023–2033

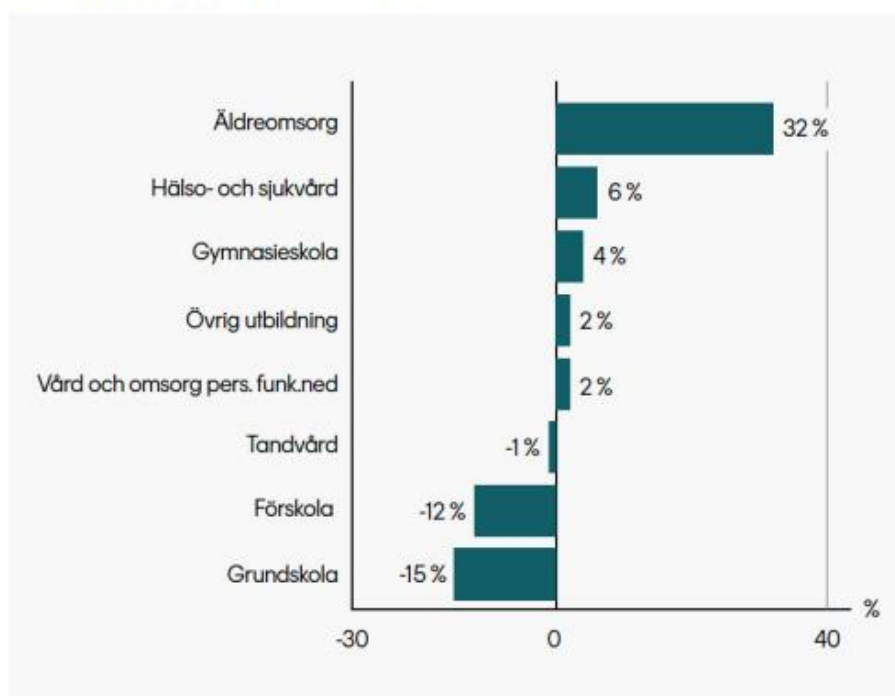
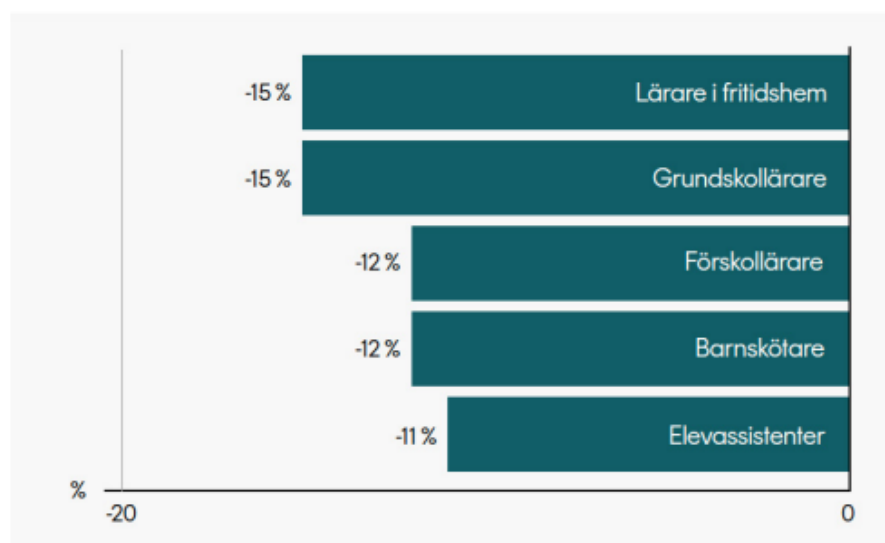

Diagram 16: Förändring av behovet av personal pga demografin för ett urval av personalgrupper, 2023–2033

Enligt planeringsunderlag för gymnasial utbildning Västra Götalands län är antalet utbildningsplatser inom Barn och Fritidsutbildningar för närvarande i balans. Detta beror till stor del av att behovet av Stödassistenter är stort.

Göteborgs Stad förväntar sig en minskning av antalet barn i åldern 1–5 år med 470 barn mellan 2024 och 2025, och en fortsatt minskning fram till 2027 med totalt 854 barn. Denna minskning kan påverka behovet av barnskötare i vissa delar av staden. Behovet av anpassningar kommer därmed att skilja sig åt runt om i staden. I nuläget bedöms det vara små möjligheter till arbetet enligt arbetsförmedlingen prognos och inom närmast fem åren är efterfrågan oförändrad.

Elevassistent bedöms enligt arbetsförmedlingen ha små möjligheter till jobb inom Västra Götalandsregionen.

Medelstora möjlighet till arbete som stödassistent inom Västra Götalandsregionen enligt arbetsförmedlingens prognos.

Specifikt för Göteborgsregionen indikerar stadens kompetensförsörjningsprognos för 2023–2032 att det kommer att finnas ett tydligt ökat behov av stödassistenter under de kommande åren. Detta behov drivs av den demografiska utvecklingen och pensionsavgångar.

De regionala branschråden för förskola och grundskola beskriver situationen kring barnskötare som komplex. De senaste åren har barnafödandet i Sverige gått ner kraftigt och de nationella prognoserna visar fortsatt låga nivåer på barnafödande fram till kring år 2028, då prognosen visar en ökning av antalet födda barn igen. Till följd av detta finns det kommuner i Göteborgsregionen som har stängt förskoleavdelningar eller hela förskolor i vissa områden.

Samtidigt ser vi att antalet elever i anpassad grundskola ökar. Och trots att färre barn föds är barngrupperna i såväl förskola som fritidshem i flera fall stora. Det som hindrar verksamheterna från att öka personaltätheten och minska

barngrupperna är ofta ekonomiska begränsningar. Det finns alltså i vissa fall ett behov men ändå inte en motsvarande efterfrågan på nyutbildade barnskötare.

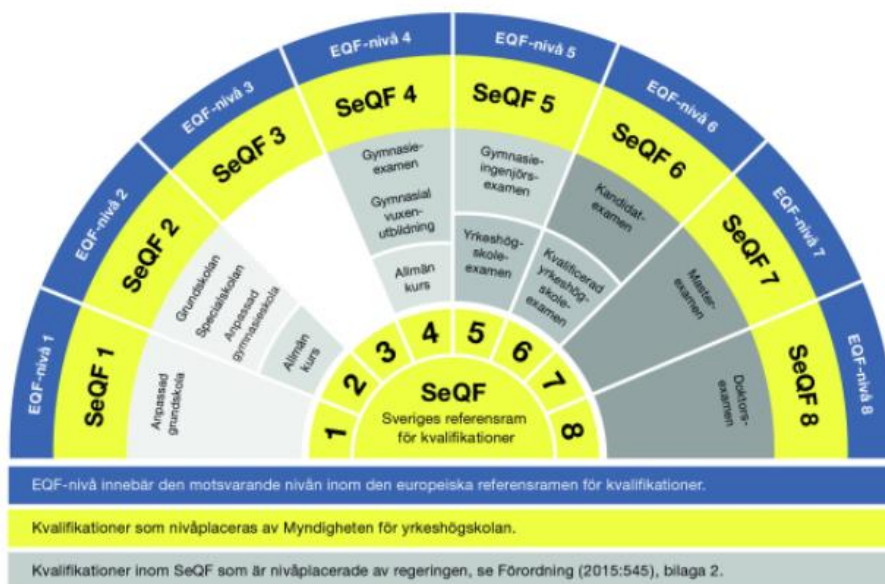
Det är dock tydligt att det finns behov av att utbilda befintligt anställda till barnskötare. En tidigare kartläggning i Göteborgsregionens förskolor visade att cirka 1000 av 4000 tillsvidareanställda saknade pedagogisk utbildning. År 2021 gjordes också en kartläggning över tillsvidareanställda i regionens fritidshem, som då visade att uppskattningsvis 900 av 2500 medarbetare saknade pedagogisk utbildning.

Av den anledningen har det tagits fram en valideringsmodell för barnskötare med inriktning mot både förskola och fritidshem som kan underlätta i utbildningen av befintlig personal som saknar utbildning för arbete med barn. Branschrådet kan även konstatera att elevassistenter i grundskola och anpassad grundskola i regionen är en heterogen grupp med olika utbildning och arbetslivserfarenhet, varav många saknar pedagogisk utbildning. För dessa grupper behövs flexibla utbildningsupplägg som går att kombinera med arbete i verksamheterna.

Även andra mekanismer påverkar efterfrågan och behovet av barnskötare, så som förd nationell politik. Efterfrågan på elevassistenter ökade till exempel när det fanns statsbidrag för elevassistenter att söka för kommunerna. Behov av barnskötare kan komma att öka, om regeringens förslag på obligatorisk förskola för vissa barn införs samt om den pågående utredning som ska ge förslag kring barngruppernas storlek leder fram till krav på högre personaltäthet än idag. Behovet av barnskötare är även beroende av utbudet av utbildade förskollärare och lärare. Ju färre legitimerade förskollärare det finns desto fler barnskötare behövs och tvärtom.

Branschråd förskola ser vidare att det finns allt fler personer som saknar tillräckliga kunskaper i svenska som söker sig till eller som redan arbetar i förskolan. Här efterfrågar branschrådet en utveckling av barnskötarutbildningarna med språkstöd så att de som har utbildats bättre kan möta de behov av kommunikation som finns i arbetet i förskolan.

2.4.12 Yrken upp till Seqf3

Det finns många yrken som kräver att man har en viss utbildning och många arbetsgivare som kräver att man minst har en gymnasieutbildning (seqf4) för att få jobb hos dem, men det finns trots allt finns ganska många jobb som inte kräver någon särskild utbildning (kanske granskola), där det enda som egentligen krävs är att man har vissa personliga egenskaper. Det kan handla om serviceyrken där du ska ha god social kompetens, till exempel som kundtjänstmedarbetare eller serveringspersonal, eller jobb där du ska jobba snabbt och fokuserat, till exempel som lagerarbetare. Särskild utbildning är ofta ett formellt krav på pappret, men är du enträgen kan man exempelvis genom sommarjobb eller kontakter bland familjemedlemmar och bekanta få in en fot på ett jobb och med lite tur få arbeta kvar.

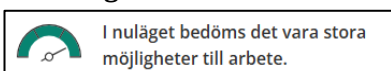
I samband med beskrivningen av varje yrke redovisas - med hjälp av Arbetsförmedlingens Yrkesbarometer - möjligheterna till att få ett arbete inom Västra Götaland.

- **Vårdbiträde**

Formellt sett krävs endast grundskolekompetens för att få jobba som vårdbiträde, dock kan det vara svårt att få jobb med enbart grundskolekompetens. Vissa kommuner erbjuder korta vårdbiträdesutbildningar på gymnasienivå som bara är 40 veckor långa.

- **Personlig assistent**

Det går att utbilda sig till personlig assistent men det finns inga formella krav på utbildning för att kunna jobba som personlig assistent. Det viktigaste är att det sociala samspelet mellan den personliga assistenten och brukaren fungerar bra.

- **Kassabiträde/butikssäljare**

I nuläget bedöms det vara små
möjligheter till arbete.

Det krävs ingen särskild utbildning för att kunna jobba som kassabiträde eller butikssäljare då man lär sig på arbetsplatsen.

- **Kundtjänstmedarbetare**

I nuläget bedöms det vara
medelstora möjligheter till
arbete.

Även om vissa arbetsgivare gärna ser att man har gymnasiekompetens finns det inget krav på detta. Internutbildning ges ofta på arbetsplatsen.

- **Receptionist**

I nuläget bedöms det vara små
möjligheter till arbete.

Det behöver ingen särskild utbildning för att jobba som receptionist, det är personliga egenskaper som är viktigast.

- **Restaurangbiträde**

I nuläget bedöms det vara stora
möjligheter till arbete.

Även om det finns utbildningar för detta finns det inga krav på det. Det som är viktigt är att man är social och öppen och kan jobba även i stressfyllda situationer.

- **Lagerarbetare**

I nuläget bedöms det vara små
möjligheter till arbete.

Ofta efterfrågas gymnasiekompetens, men skulle du inte ha det läggs det mer vikt vid att man har bra fysik, är noggrann och kan jobba under pressat schema.

- **Brevbärare**

Tyvärr finns ingen bedömning för det här yrket, på grund av begränsat underlag.

Utbildning får man ofta internt på arbetsplatsen. Ofta är B-körkort ett krav, men inte alltid.

- **Städare**

I nuläget bedöms det vara stora
möjligheter till arbete.

Ibland kan B-körkort krävas för att förflytta sig till olika arbetsplatser för att städa.

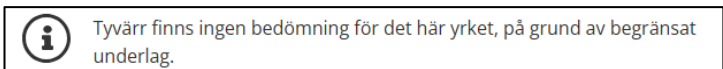
- **Renhållningsarbetare**

I nuläget bedöms det vara
medelstora möjligheter till
arbete.

Utbildning fås på arbetsplatsen och kan bestå i en så kallad miljöutbildning och att man får följa med sopbilen för att lära sig hur jobbet går till. Det krävs ofta C-körkort för att kunna jobba som renhållningsarbetare.

- **Grovarbetare**

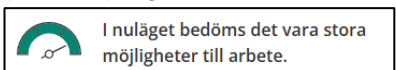
Arbetet är ofta tungt och bullrigt så du behöver vara tålig och ha god fysik. Det krävs ingen tidigare utbildning för att bli grovarbetare, utan den utbildning som behöver ges på plats.

- **Budbilsförare**

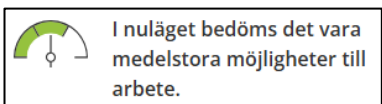
För att kunna jobba som budbilsförare behövs minst B-körkort, och C-körkort är meriterande.

- **(Telefon)säljare**

Arbetsgivare kan naturligtvis ställa krav på en viss utbildning, men det behöver inte vara så. Man kan få internutbildning och läras upp på plats i stället.

- **Väktare**

Visserligen krävs det att man går en grundutbildning för väktare för att kunna jobba som väktare, men man kan gå den här utbildningen utan gymnasieutbildning och få den betald om du får en anställning hos ett bevakningsföretag som betalar väktarutbildningen åt dig. Utbildningen väldigt kort och varar bara i några dagar.

(<https://se.indeed.com/karriarrad/hitta-ett-jobb/jobb-utan-gymnasieutbildning>)

2.5 Yrkesutbildningar på flera håll

Arbetsförmedlingen, anordnare av nationell yrkesutbildning och kommunal vuxenutbildning erbjuder yrkesutbildningar som ibland överlappar varandra. Nedan ges en överblick över hur utbudet ses ut. Arbetsförmedlingen ska både öka antalet deltagare i sina egna arbetsmarknadsutbildningar och antalet övergångar till reguljär utbildning.

Arbetsförmedlingens regleringsbrev 2025

- Arbetsförmedlingen ska i sin verksamhet prioritera arbetet med personer som är eller riskerar att bli långtidsarbetslösa i syfte att dessa personer ska övergå till arbete eller reguljär utbildning. Arbetsförmedlingen ska särskilt prioritera personer som varit utan arbete i mer än två år.
- Arbetsförmedlingen ska förbättra matchningen och stödja kompetensförsörjningen på arbetsmarknaden bl.a. genom att öka antalet deltagare i arbetsmarknadsutbildning, arbetsplatsförlagda insatser och antalet övergångar till utbildning, som på sikt syftar till osubventionerat arbete.

- Arbetsförmedlingen ska bidra till målet att de felaktiga utbetalningarna från välfärdssystemen och den brottslighet som riktas mot dessa system ska minska. Omfattningen av felaktiga utbetalningar från de ersättningar som Arbetsförmedlingen hanterar och den brottslighet som riktas mot dessa ersättningar ska därför minska.
- Arbetsförmedlingens arbete med en effektiv och rättssäker ärendehandläggning inklusive beslutsmotiveringar, dokumentation och uppföljning ska stärkas.
(esv.se/Statsliggaren/Regleringsbrev?rbid=24941)

Fler elever som läser arbetsmarknadsutbildning kan i vissa fall medföra en risk att det blir svårare att rekrytera till utbildningar inom det reguljära utbildningssystemet då individer i stället väljer en arbetsmarknadsutbildning. Det blir extra påtagligt om utbildningen leder till samma yrkesroll.

Sökbara arbetsmarknadsutbildningar via arbetsförmedlingen i Göteborg (maj 2025):

- Lokalvård
- Byggnadsmålare, grundutbildning
- Byggnadsplåtslagare, grund, fördjupning
- Ventilationsmontör, grund
- Industriteknik, grundutbildning
- Industriteknik, CNC Grön
- Industriteknik, svets
- Elteknik, installationselektriker
- Elteknik, Lars- och säkerhetstekniker
- Yrkesförare, Lastbil, c-behörighet med mängdträning
- Yrkesförare Lastbil, yrkeskompetensbevis, fortbildning 35 timmar
- Elteknik: automationselektriker
- Elteknik, industrielektriker
- Yrkesförare Buss 2024, D-behörighet med mängdträning
- Vårdbiträde
- Fordonsmekaniker, personbilsmekaniker
- Fordonsmekaniker, buss-/lastbilsmekaniker

Nationell yrkesutbildning

Nationell yrkesutbildning (NY) är en ny utbildningsform av yrkesutbildning på gymnasial nivå för vuxna. NY är influerad av yrkeshögskoleutbildningens upplägg som innebär att arbetslivet har ett stort inflytande över utbildningens innehåll, genomförande och antagning.

Under införandet av utbildningsformen sker den som en pilotverksamhet som sträcker sig under 2024–2026. Myndigheten för yrkeshögskolan står bakom utbildningsformen.

De utbildningar som beviljats av Myndigheten för yrkeshögskolan för start 2025 återfinns inom utbildningsområdena bygg och anläggning, el och energi,

Fordon och transport, industriteknik, naturbruk samt VVS och fastighet. Totalt 1539 studieplatser avses.

I Göteborg har ansökningar för följande utbildningar beviljats:

- Nätverkstekniker
- Distributionselektriker
- Servicetekniker – Industri- och hemprodukter
- Fordonstekniker personbil el och hybrid
- Industritekniker – underhåll och automation
- Underhållsmekaniker
- Processoperatör

Regional yrkesinriktad vuxenutbildning (yrkesvux)

Inom regionalt yrkesvux i göteborgsregionen har under tre starter under 2025 185 olika sökbara yrkesutbildningar erbjudits inom olika yrkesområden, olika utbildningsformer och på många utbildningsorter inom GR.

- 16 utbildningar inom barn och fritid
- 35 inom bygg och anläggning
- inom data/it
- 4 inom el och energi
- 39 inom fordon och transport
- inom försäljning och service
- inom hantverk
- inom hotell och turism
- 14 inom industriteknik
- 3 inom naturbruk
- 19 inom restaurang och livsmedel
- 22 inom vård och omsorg

Utbildningsformerna är yrkesvux och lärlingsvux med eller utan kombination (svenska).

3 Målgrupper

3.1 Göteborg växer – fler äldre och färre födda barn

Stadsledningskontoret i Göteborgs stad, Statistik och analys, analyserar årligen befolkningsutvecklingen och konstaterar att Göteborg hade 609 000 invånare i slutet av 2024.

Göteborgs befolkning ökar enligt den nya prognosen med 104 700 invånare fram till år 2050 och årsskiftets 609 000 personer förväntas bli 713 700. Den genomsnittliga årliga befolkningsökningen de kommande 10 åren förväntas bli 4 500. Efter 2040 så minskar den årliga folkökningen till mellan 3000–4000 personer per år, främst som ett resultat av Sveriges åldrande befolkning och att de mindre födelsekullarna som börjat att födas de senaste åren kommer in i åldersgrupperna som flyttar i störst utsträckning till Göteborg.

Göteborgs befolkning har ökat snabbt under de senaste två decennierna, men prognosen visar att tillväxttakten väntas bli lägre framöver. Flera faktorer bidrar till detta:

- Lägre invandring jämfört med åren kring 2015 och en högre utvandring
- Minskat barnafödande, en trend som ses i hela Sverige
- Åldrande befolkning med fler som går ur arbetsför ålder

Fram till 2029 kommer de äldre (75 år och äldre) att bli fler och invånarna i förskole- och grundskoleåldrarna att minska.

Alder	2024 Antal	2029 (prognos)	Skillnad
1-5 år	32 239	30 044	-2 195 (-6,8%)
6-15 år	63 546	60 790	-2 756 (-4,3%)
16-18 år	19 067	19 497	+430 (+2,2%)
19-24 år	50 402	56 030	+5 628 (+11,2)
25-44 år	201 368	206 734	+5 366 (+2,7%)
46-65 år	143 758	151 894	+8 136 (+5,7%)
66-74 år	44 485	47 263	+2 778 (+6,2%)
75-84 år	35 454	37 701	+2 247 (+6,3%)
76-85+ år	11 997	14 745	+2 748 (+22,9%)

3.2 Migration

Migrationsverkets prognos i april 2025 visar att tillfälligt skydd av ukrainska medborgare enligt massflyktsdirektivet löper ut 2026. Om så blir fallet förväntas ett flertal ukrainare ansöka om asyl i Sverige 2026. Kategorin där flest personer ansöker om uppehållstillstånd i Sverige är arbetsmarknad som ligger kring 80 000 personer år 2026.

Ansökningar	2025	2026	2027	2028
Tillfälligt skydd	9 000	2 000	0	0
Asyl, första gång	7 000	29 500	8 000	7 500
Asyl, förlängning	23 000	17 000	13 000	7 000
Ensamkommande barn	450	570	200	200
Anknytning, första gång	23 000	24 000	23 000	23 000
Anknytning, förlängning	31 000	38 000	36 000	34 000
Arbetsmarknad, första gång	37 000	42 000	37 000	37 000
Arbetsmarknad, förlängning	51 000	45 000	44 000	42 000
Studerande, första gång	21 000	21 000	21 000	21 000
Studerande, förlängning	9 000	8 000	8 000	8 000

3.2.1 Ukrainska medborgare

Göteborgs Stad har fått i uppgift att ta emot upp till 271 flyktingar via massflyktsdirektivet under 2025. Massflyktsdirektivet innebär att personer som kommer från Ukraina kan få omedelbart skydd i Sverige och ett tidsbegränsat uppehållstillstånd.

Göteborgs Stad samarbetar med idéburen sektor för att ta fram boendeplatser. Det handlar om alltifrån större kollektiva boenden till lägenheter (goteborg.se).

Om massflyktsdirektivet upphör förväntas drygt 20 000 ukrainska medborgare söka asyl i Sverige 2026.

3.2.2 Högre lönegolv för arbetskraftsinvandrare

Regeringen införde under 2023 ett höjt försörjningskrav för arbetskraftsinvandrare. Arbetskraftsinvandrare ska – för att kunna beviljas ett arbetstillstånd – ha en lön som uppgår till minst 80 procent av medianlönen. Regeringen menar att arbeten med krav på lägre kvalifikationer inte ska vara möjliga att ha som underlag för att invandra till Sverige. LO ansåg att det är bra att nivån höjs för att undvika lönedumpning och tvinga arbetsgivare att betala högre löner. Svenskt näringsliv och många branschorganisationer är kritiska och menar att många branscher redan idag har svårt att rekrytera personal.

Regeringen går vidare med ännu högre lönekrav för att få arbetstillstånd. Förslaget är nu att lönen ska motsvara medianlönen på den svenska arbetsmarknaden. Regeringens ambition är att skifta fokus till mer kvalificerad

arbetskraft. Utredningen föreslår att författningsändringarna ska träda i kraft den 1 juni 2025.

3.3 Personer med ekonomiskt bistånd

Staden genomför varje år den så kallade vecka 40-kartläggningen. Individer som är aktuella för ekonomiskt bistånd under veckorna 40 och 41 kartläggs genom att socialsekreterarna svarar på ett antal frågor om klienter som ingår i kartläggningens målgrupp. Kartläggningen ger bland annat svar på:

- Ålder, kön, antal barn
- Hur länge personen varit aktuell för ekonomiskt bistånd
- Försörjningshinder
- Utbildningsbakgrund
- Personens insatser
- Behov av ytterligare insatser
- Uppskattad tid till självförsörjning

Ungefär 6 500 personer bedömdes socialtjänsten arbeta aktivt med i oktober 2024 och dessa ligger till grund för kartläggningen.

Vanligaste försörjningshindren (föregående års siffra inom parentes):

- Arbetslös, 30% (26%)
- Arbetshinder, sociala skäl – ohälsa, 19% (20%)
- Sjukskriven med läkarintyg, 18% (18%)
- Arbetshinder, sociala skäl – missbruk, 12% (12%)
- SFI – språkhinder, 11% (13%)

Varaktighet i försörjningsstöd:

- 0–9 månader, 13% (16%)
- 10 månader – 2 år, 24% (23%)
- 3–5 år, 27% (27%)
- 6 år eller längre, 37% (36%)

Klienternas högsta avklarade utbildning (föregående års siffra inom parentes):

- Ingen skolutbildning, 15% (15%)
- Grundskola, 22% (22%)
- Grundskola annat land, 14% (15%)
- Gymnasium, 22% (20%)
- Gymnasium annat land, 8% (9%)
- Eftergymnasial utbildning, 12% (13%)
- Vet ej, 6% (6%)

Huvudsaklig planering (föregående års siffra inom parentes):

- Rehabplan med våren, 22% (21%)
- Insats via AF, 15% (14%)
- Inskrivna AF (ingen/okänd planering), 10% (9%)

- Ingen insats, 10% (13%)
- Insats via Kompetenscenter, 9% (10%)
- Insats, annan biståndsform, 8% (8%)
- Studier, SFI, 8% (10%)
- Stadsområdesspecifik insats, 5% (5%)
- Stöd till annan ersättning, 3% (3%)
- Insats via Finsam, 2% (3%)
- Annan planering, 2% (2%)
- Planering med frivården, 2% (1%)
- Studier (Gymnasieskola, Komvux, Provux), 1% (1%)
- Social aktiveringsinsats, 1% (1%)
- Vet ej, 1% (0%)
- Insats via ESF-projekt, 0% (0%)

drygt 3 500 klienter har ej tillgodosedda behov. Ibland bedöms de behöva en ytterligare insats, och i vissa fall behöver de flera och parallella insatser. Max två per klient fick anges och de områden där behovet är störst är:

- Arbetslivsinriktad rehabilitering, 1 206 (1 128)
- Jobbfokuserad insats, 1 200 (1 043)
- Integration, 501 (583)
- Hälsofrämjande insats, 626 (605)

3.3.1 Minskat behov av försörjningsstöd

Tabellerna visar antalet sökande och eventuella medsökande, som inom varje tidsperiod har fått ekonomiskt bistånd utbetalt under sammanlagt minst tio månader under de senaste tolv månaderna. Mellan fjärde kvartalet 2024 och första kvartalet 2025 minskade bidragssumman för de två lägre ålderskategorierna, men ökade för de två högre.

Antal sökande och eventuell medsökande som erhållit ekonomiskt bistånd under 10-12 månader.												
Alla S N												
År - kvartal	18-24 år			25-44 år			45-64 år			65+ år		
	Antal	Andel av bef	Bidragssumma	Antal	Andel av bef	Bidragssumma	Antal	Andel av bef	Bidragssumma	Antal	Andel av bef	Bidragssumma
2021 kv1	410	0,9	26 574 432	3 207	1,7	276 099 679	4 296	3,2	426 113 752			
2021 kv2	467	1,0	30 622 265	3 229	1,7	280 801 893	4 319	3,2	432 796 320			
2021 kv3	500	1,0	32 286 681	3 252	1,7	282 144 394	4 344	3,3	436 838 562	195	0,2	12 528 456
2021 kv4	463	0,9	31 041 476	3 167	1,6	279 915 391	4 305	3,2	434 926 493	146	0,2	7 824 127
2022 kv1	350	0,7	23 418 829	2 930	1,5	263 257 352	4 097	3,0	416 175 425	286	0,3	22 800 293
2022 kv2	355	0,7	24 149 728	2 809	1,4	258 474 440	4 026	3,0	418 258 513	229	0,2	17 089 600
2022 kv3	326	0,6	21 987 366	2 717	1,4	256 198 868	3 941	2,9	412 002 684	185	0,2	12 978 573
2022 kv4	284	0,5	19 294 285	2 662	1,4	259 059 279	4 004	3,0	418 204 662	150	0,2	8 183 202
2023 kv1	208	0,4	14 311 686	2 486	1,2	245 889 817	3 839	2,8	410 856 951	290	0,3	22 551 656
2023 kv2	212	0,4	15 637 026	2 274	1,1	244 025 179	3 346	2,5	408 951 328	264	0,3	21 135 620
2023 kv3	228	0,4	17 138 650	2 403	1,2	246 730 571	3 670	2,7	407 676 704	259	0,3	20 935 368
2023 kv4	234	0,4	17 973 616	2 395	1,2	254 654 247	3 684	2,7	415 943 255	258	0,3	20 614 666
2024 kv1	185	0,4	13 929 393	2 296	1,1	249 103 579	3 607	2,6	415 492 692	435	0,4	39 451 808
2024 kv2	202	0,4	15 489 134	2 297	1,1	257 898 522	3 560	2,6	417 425 323	385	0,4	35 309 337
2024 kv3	232	0,4	17 930 622	2 290	1,1	265 644 091	3 537	2,6	422 575 215	344	0,3	30 510 088
2024 kv4	231	0,4	18 612 140	2 356	1,2	280 902 312	3 518	2,6	429 231 769	294	0,3	26 167 670
2025 kv1	187		15 490 439	2 241		268 183 763	3 484		436 289 939	448		45 313 115
2025 kv2												
2025 kv3												
2025 kv4												

3.4 Personer med omställningsstudiestöd

Under hösten 2022 infördes en möjlighet för yrkesverksamma att ansöka om ett ekonomiskt stöd för kompetensutveckling i syfte att stärka sin ställning på arbetsmarknaden. Centrala studiestödsnämnden (CSN) för statistik löpande om stödet. Siffrorna nedan avser 2024.

Tabellen nedan visar vilka skolformer som valts och könsfördelning för de som beviljats omställningsstudiestöd. Komvux står för 9% och kvinnor beviljas i större utsträckning. Ansökningar till de eftergymnasiala utbildningarna är mest beviljade.

	2024		
	Kvinnor	Män	Totalt
	Antal personer	Antal personer	Antal personer
Totalt	7 982	4 445	12 427
Eftergymnasial skola	45	52	97
Folkhögskola	339	92	431
Komvux	683	477	1 160
Konst- och kulturutbildningar	25	9	34
Nationell yrkesutbildning	..	..	..
Universitet och högskolor	3 951	1 301	5 252
Yrkehögskola	2 970	2 521	5 491
Saknas	63	25	88

3.5 Målgrupper yrkesskolan

Enligt utredaren av den nya yrkesskolan ska den vara ett komplement till annan yrkesutbildning för vuxna på gymnasial nivå. Utredningen bedömer att den främsta målgruppen för yrkesskolan kommer att vara vuxna som vill växla karriär och/eller stärka sin ställning på arbetsmarknaden. Yrkesskolan bedöms kunna bli attraktiv för dem som vill ställa om med hjälp av omställningsstudiestödet.

3.6 Personer med funktionsnedsättning

I befolkningen 16–65 år är omkring 5 miljoner personer sysselsatta och av dem har cirka 414 000 personer en funktionsnedsättning. Andelen sysselsatta bland personer med funktionsnedsättning är 53 procent, jämfört med övriga befolkningen 80 procent. Att ha en funktionsnedsättning som påverkar arbetsförmågan respektive inte påverkar arbetsförmågan har betydelse för sysselsättningsgraden. Andelen sysselsatta är lägre bland personer med nedsatt arbetsförmåga, 46 procent. Bland personer med funktionsnedsättning utan nedsatt arbetsförmåga är sysselsättningsgraden 75 procent, vilket är i linje med övriga befolkningen. Följaktligen är arbetslösheten högre bland personer med funktionsnedsättning – 18 procent jämfört med 8 procent i övriga befolkningen. Sysselsatta personer med funktionsnedsättning arbetar i lägre utsträckning heltid jämfört med övriga befolkningen, 62 procent respektive 83 procent. Andelen är lägre bland personer med funktionsnedsättning med nedsatt arbetsförmåga, 55 procent.

SCB har 2024, på uppdrag av regeringen, genomfört en undersökning om situationen på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning i direkt anslutning till SCB:s Arbetskraftsundersökningar (AKU).

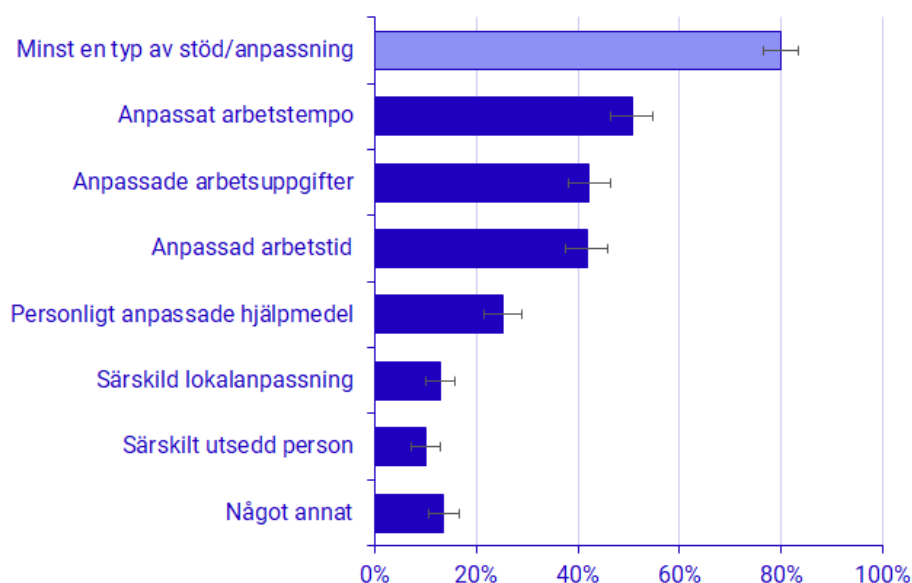
Sex av tio sysselsatta personer med funktionsnedsättning har en nedsatt arbetsförmåga. Av dessa har 80 procent behov av stöd och anpassning för att kunna utföra ett arbete, säger Marc Doppelbauer, analytiker på SCB.

I undersökningen uppger knappt 11 procent av befolkningen 16–65 år att de har en funktionsnedsättning och av dem bedömer 72 procent att deras arbetsförmåga är delvis eller mycket nedsatt. Bland sysselsatta personer med funktionsnedsättning har drygt 61 procent en nedsatt arbetsförmåga. Motsvarande andel bland ej sysselsatta är 83 procent.

Andelen sysselsatta bland personer med funktionsnedsättning är 52 procent, vilket är lägre än i den övriga befolkningen där den är 81 procent.

Det är 80 procent av sysselsatta personer med en funktionsnedsättning som medför en nedsatt arbetsförmåga som har behov av minst en stöd- och anpassningsåtgärd.

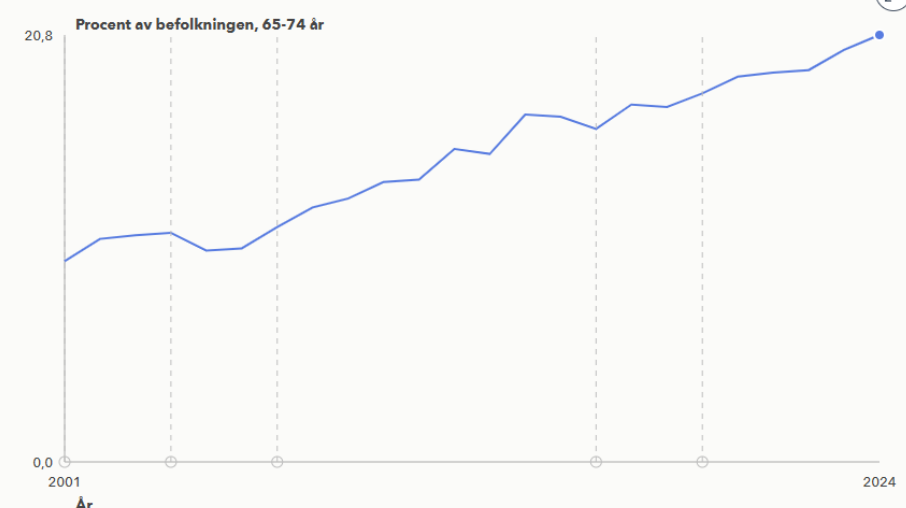
Andel sysselsatta personer med funktionsnedsättning med nedsatt arbetsförmåga som har behov av respektive stöd- och anpassningsåtgärd. År 2023. Procent

3.7 Äldre på arbetsmarknaden

Sysselsättningsgraden för personer i åldern 65–74 år har kontinuerligt ökat i Sverige.

Sysselsättningsgrad 65-74 år

Källa: SCB (AKU) via Macrobond

Fler äldre fortsätter att jobba efter pensionsåldern. Personer mellan 65 och 74 år har gått från en sysselsättningsgrad på 10 procent 2001 till 20 procent 2023.

Enligt SCB finns det också äldre som aktivt söker arbete. Andelen äldre arbetslösa är dubbelt så stor i dag som för tio år sedan, vilket indikerar att det finns ett outnyttjat arbetskraftsutbud även upp i äldre åldrar.

Äldre kvinnor har i högre grad än jämnåriga män fasta anställningar, men anknytningen till arbetsmarknaden förändras med åldern. Kvinnor övergår till tidsbegränsade anställningar, medan fler män blir företagare.

Organisationen pluskommissionen – som vill öka möjligheterna för den som är 65+ att verka på arbetsmarknaden och som demokratisk företrädare – har tagit fram ett index som visar attityderna till äldre arbetskraft på den svenska arbetsmarknaden och som visar att svenska folket har en betydligt dystrare bild av hur attraktiva 60-plussare är på arbetsmarknaden än arbetsgivarna. Deras så kallade Plusindex visar att inställningen till 60-plussare på arbetsmarknaden är på nivåer som anses vara knappt godkända för arbetsgivare, och låga för allmänheten. Det finns ett tydligt attitydgap mellan allmänheten och arbetsgivare. Bara en fjärdedel av de tillfrågade bland allmänheten upplever att arbetsgivare värdesätter äldres kompetens, samtidigt som 9 av 10 arbetsgivare säger sig värdera äldres erfarenhet.

Även om sysselsättningen bland personer i åldern 65–74 år ökat de senaste 20 åren finns fortsatt en outnyttjad potential till outnyttjad kompetens i form av äldre som vill men inte får tillträde till arbetsmarknaden.

4 Politik och lagstiftning

4.1 Nya lagar och propositioner

En ny socialtjänstlag ersätter den nuvarande (SoU23)

Den nuvarande socialtjänstlagen ska ersättas av en ny socialtjänstlag.

Syftet med den nya lagen är bland annat att socialtjänsten ska bli långsiktigt hållbar och arbeta mer förebyggande och kunskapsbaserat;

- det ska framgå att socialtjänsten ska arbeta förebyggande och vara lätt tillgänglig,
- kommunens ansvar för planering av insatser ska utvidgas till att omfatta hela socialtjänstens verksamhetsområde
- kommunen särskilt ska väga in behovet av tidiga och förebyggande insatser vid planeringen.
- socialnämnden ska arbeta för att förebygga och motverka brottslighet.
- socialnämnden ska få befogenhet att erbjuda vissa insatser utan individuell behovsprövning.
- socialtjänstens verksamhet ska bedrivas i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet.
- socialnämnden kan begära uppgifter från utförare inom socialtjänsten för bland annat kvalitetssäkring och uppföljning.
- vissa bestämmelser omformuleras i enlighet med Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter.
- orosanmälningar om barn blir sökbara.
- det görs en övergripande språklig och redaktionell modernisering så att lagen blir mer överskådlig och lättare att tillämpa.

Den nya socialtjänstlagen börjar gälla den 1 juli 2025.

Skolor mot brott (Prop. 2024/25:160)

Propositionen innehåller förslag till ändringar i skollagen (2010:800) som syftar till att barn, elever, lärare, rektorer och annan skolpersonal ska ha en säker och trygg utbildnings- och arbetsmiljö.

Förslagen innebär följande:

- Bestämmelser om skolans säkerhetsarbete i brottsförebyggande syfte ska föras in i ett nytt kapitel i skollagen.
- Huvudmannen ska se till att det på varje förskole- och skolenhet finns en beredskapsplan och ett löpande arbete för att säkerställa en beredskap att hantera en allvarlig våldssituation eller hot om en allvarlig våldssituation.
- Huvudmannen ska se till att åtgärder vidtas för att obehöriga personer inte ska ges tillträde till förskole- eller skolenhetens område under tid då verksamheten pågår.
- Rektorn ska få besluta om undersökning av väskor och andra föremål som elever har med sig till skolan eller till en skolaktivitet utanför skolenheten om det är befogat för att begränsa risken för brott,

ordningsstörningar eller kränkningar eller för att upprätthålla säkerheten.

En sådan undersökning ska endast få utföras om den står i rimlig proportion till sitt syfte och övriga omständigheter.

- Om det kan misstänkas att ett brott har begåtts av någon som är elev ska rektorn anmäla brottet till Polismyndigheten om inte övervägande skäl talar emot det. Detta gäller om brottet har begåtts i samband med verksamheten i förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, fritidshemmet, gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan eller kommunal vuxenutbildning.

Ändringarna i skollagen och offentlighets- och sekretesslagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2025.

Förbättrat informationsutbyte mellan Arbetsförmedlingen och kommuner (Prop. 2024/25:145)

I propositionen lämnas förslag som syftar till att förbättra förutsättningarna för informationsutbyte mellan Arbetsförmedlingen och kommuner när det gäller arbetssökande som har behov av utbildning inom den kommunala vuxenutbildningen.

Det föreslås att en kommun ska vara skyldig att till Arbetsförmedlingen lämna de uppgifter om en arbetssökande som behövs för ett ärende inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Skyldigheten föreslås vara begränsad till sådana uppgifter som finns inom den kommunala vuxenutbildningen. Det föreslås även att Arbetsförmedlingen ska få behandla personuppgifter för att tillhandahålla den information som behövs inom kommunernas verksamhet som avser den kommunala vuxenutbildningen.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 mars 2026.

En tioårig grundskola (Prop. 2024/25:143)

Propositionen innehåller förslag till ändringar i skollagen (2010:800) som syftar till en starkare kunskapsskola.

Förslagen innebär följande:

- Grundskolan ska utökas och bli tioårig genom att förskoleklassen upphör som skolform och ersätts av en ny första årskurs i grundskolan.
- Även den anpassade grundskolan, specialskolan och sameskolan ska utökas med en ny första årskurs, så att den anpassade grundskolan blir tioårig, specialskolan elvaårig och sameskolan sjuårig.
- Den nya första årskursen innebär att lågstadiet utvidgas ett år i grundskolan, den anpassade grundskolan, specialskolan och sameskolan och att den garanterade undervisningstiden utökas med 534 timmar per skolform.

Ändringarna i skollagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2026 och tillämpas första gången i fråga om utbildning och annan verksamhet som bedrivs efter den 30 juni 2028. Övriga lagändringar föreslås träda i kraft den 1 juli 2028.

En arbetslöshetsförsäkring baserad på inkomster (Prop. 2023/24:128)

I propositionen lämnas förslag till en ny lag om arbetslöshetsförsäkring. Det föreslås att rätten till arbetslöshetsersättning ska baseras på inkomster och att den som ansöker om arbetslöshetsersättning ska uppfylla ett inkomstvillkor.

Samma inkomster som har använts för att kvalificera sig för rätt till arbetslöshetsersättning föreslås användas vid beräkningen av ersättningens storlek. Beräkningen av arbetslöshetsersättningen föreslås göras per månad. Det föreslås också att arbetslöshetsersättning ska lämnas med olika ersättningsnivåer utifrån tiden som en sökande har varit medlem i eller ansluten till en arbetslöshetskassa. Det föreslås även att arbetslöshetsersättningen ska trappas ner under tiden sökanden är arbetslös och att ersättningsperiodens längd ska differentieras utifrån sökandens arbetsmarknadsförankring.

Den nya lagen och följdändringarna föreslås träda i kraft den 1 oktober 2025.

4.2 Utredningar och promemorior

Aktivitetskrav inom försörjningsstödet – för arbete, egenförsörjning och nationell likformighet (Ds 2024:29)

Socialdepartementet föreslår ett aktivitetskrav för vuxna män och kvinnor som uppbär försörjningsstöd.

Utredningen har identifierat tunga skäl för ett aktivitetskrav. Det handlar om att:

- tidigt bryta passivitet hos den som uppbär försörjningsstöd,
- stärka rättssäkerhet och likformighet,
- motverka att försörjningsstödet blir en permanent försörjningskälla och
- ta tillvara potentiell arbetskraft.

Socialdepartementet föreslår bland annat att kommunerna görs skyldiga att tillhandahålla aktiviteter för personer som får försörjningsstöd och ett krav på dessa att delta i aktiviteter. Det kan vara aktiviteter:

- för att öka den enskildes förmåga att arbeta eller studera,
- som förbättrar språkkunskaper,
- inom kommunal förvaltning eller
- för att söka jobb.

insatserna ska vara utformade så att personer som deltar är oförhindrade att ta en anställning och även i övrigt kan stå till arbetsmarknadens förfogande.

Stärkta drivkrafter och möjligheter för biståndsmottagare (SOU 2025:15)

Utredningen om drivkrafter och möjligheter i försörjningsstödet har utrett och föreslagit åtgärder för att öka drivkrafter och möjligheter till egen försörjning för personer som får försörjningsstöd.

Utredningen föreslår bland annat:

- att en tillfällig jobbpremie införs för att utöka det ekonomiska utbytet för den som går från försörjningsstöd till arbete,
- att Socialstyrelsen uppdras ta fram informationsmaterial och löpande statistik,
- att Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering, (IFAU), uppdras utvärdera arbetsmarknadseffekterna av jobbpremien,
- en modell för ett bidragstak,
- en moderniserad riksnorm,
- begränsningar i möjligheten att lämna försörjningsstöd utöver riksnormen,
- en begränsningsregel i riksnormen,
- att Arbetsförmedlingens uppgiftsskyldighet gentemot socialnämnden utökas,
- att Socialstyrelsen uppdras ta fram ett kunskapsstöd för arbetet,
- att regeringen tillsätter en utredning som får i uppdrag att föreslå hur statistik om kommunala arbetsmarknadsinsatser kan samlas in,
- att biståndssökande som är förhindrade att stå till arbetsmarknadens förfogande på grund av sjukdom, ska lämna ett läkarintyg till socialnämnden om hindret överstiger sju dagar,
- att Socialstyrelsen med stöd av Försäkringskassan ska ta fram ett kunskapsstöd för handläggare,
- att socialnämnden ska få begära att den som är förhindrad att stå till arbetsmarknadens förfogande på grund av sjukdom ska delta i arbetslivsinriktad rehabilitering,
- att Socialstyrelsen, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen ska ges i uppdrag att ta fram ett gemensamt kunskapsstöd för att stödja biståndsmottagare som har nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom,
- att kommunen ska ges möjlighet att initiera samordnad individuell plan med Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen om den enskildes ansökan om samordnad rehabilitering avslagits,
- att kunskap om samordnad individuell plan ska innefattas i ett kunskapsstöd,
- att försörjningsstöd endast ska lämnas till kostnader för hyra av en bostad i andra hand om hyresvärd, bostadsrättsförening eller hyresnämnd har godkänt andrahandsupplåtelsen,
- att ett krav införs i socialtjänstlagen som innebär att ekonomiskt bistånd endast ska lämnas till personer som vistas lagligen i Sverige,
- att de nya bestämmelserna ska träda i kraft den 1 januari 2027.

Kvalificering till socialförsäkring och ekonomiskt bistånd för vissa grupper (SOU 2025:53)

Kommittén om kvalificering till socialförsäkring och ekonomiskt bistånd har sett över kvalificeringen till socialförsäkring och ekonomiskt bistånd och tagit ställning till på vilket sätt personer som kommer till Sverige som nyanlända och icke-medborgare som redan bor i Sverige ska kvalificera sig.

Utredningen föreslår bland annat

- en modell för kvalificering till vissa av de bosättningsbaserade förmånerna i socialförsäkringen. Förslaget innebär att en person ska ha varit bosatt i Sverige under minst fem år, under en femtonårsperiod, för att ha rätt till förmånerna,
- att en person kan korta sin kvalificeringstid genom att uppnå inkomst av arbete under en viss tid. Kvalificeringen kommer gälla alla som flyttar till Sverige från ett land utanför EU/EES, oavsett medborgarskap,
- en modell för kvalificering till ekonomiskt bistånd. Förslaget innebär att den som inte är – eller ska likabehandlas med – svensk medborgare ska ha haft laglig vistelse i Sverige under fem år utan avbrott för att kunna få bistånd. Däremot ska ekonomiskt bistånd vara möjligt att bevilja i akuta nödsituationer även om kvalificeringen inte uppfylls,
- att reglerna ska träda i kraft den 1 januari 2027. Förslaget skulle innebära att de som bosätter sig i Sverige därefter kommer att behöva kvalificera sig till de aktuella förmånerna i socialförsäkringen och ekonomiskt bistånd. För de som bosatt sig i Sverige under senare år kommer vissa övergångsbestämmelser gälla.

Förmåner och bidrag som föreslås omfattas av en kvalificering:

- Ekonomiskt bistånd
- Föräldrapenning på lägstanivå och grundnivå
- Barnbidrag (inklusive flerbarnstillägg)
- Bostadsbidrag
- Sjukersättning och aktivitetsersättning i form av garantiersättning
- Bostadstillägg
- Omvårdnadsbidrag
- Merkostnadsersättning
- Assistansersättning
- Äldreförsörjningsstöd

Utredningen föreslår att reglerna ska träda i kraft den 1 januari 2027.

Ett likvärdigt betygssystem (SOU 2025:18)

Utredningen har haft i uppdrag att analysera och lämna förslag på förändringar i betygssystemet och systemet för meritvärdering. Förslagen ska syfta till att betyg och meritvärden från grundskolan, specialskolan och gymnasial nivå blir mer likvärdiga och på ett rättvisande sätt speglar elevers ämneskunskaper. På så sätt kan de fungera som ett rättssäkert instrument för urval till nästa utbildningsnivå.

Bland annat föreslår utredningen en meritvärdeskalibreringsmodell, en numerisk betygsskala med tio betygsteg och ett nytt system för nationella prov.

En reformerad samhällsorientering för bättre integration (SOU 2025:55)

I utredningens uppdrag har det bland annat ingått att:

- föreslå hur fler i målgruppen ska ta del av samhällsorienteringen, bland annat genom att göra samhällsorienteringen obligatorisk,

- föreslå en skärpt incitamentsstruktur med tydligare koppling till relevanta ersättningssystem, exempelvis etableringsersättning, så att ersättning villkoras med deltagande i samhällsorienteringen, för att uppnå samhällsorienteringens syfte,
- föreslå hur samhällsorienteringen för nyanlända kan bli en del av kommunal vuxenutbildning (komvux),
- föreslå omfattning och innehåll för samhällsorienteringen och hur den kan avslutas med ett godkänt skriftligt prov, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Ämneskunskaper och lärarskicklighet– en reformerad lärarutbildning (SOU 2024:81)

Utredningen har haft i uppdrag att lämna förslag om

- hur antagningskraven till lärar- och förskollärarytbildningarna kan höjas
- hur ämneslärarytbildningen kan stärkas, exempelvis genom ökade samarbeten, och hur vissa ämnen kan koncentreras till färre lärosäten i syfte att höja kvaliteten
- hur utbildningsinnehållet kan reformeras med ökat fokus på ämneskunskap, kognitionsvetenskap och praktisk metodik.

Jobbpremien– ett incitament för att öka drivkrafterna till självförsörjning

Regeringskansliet föreslår en ny tidsbegränsad statlig ersättning, den så kallade Jobbpremien, till den som under viss tid har fått försörjningsstöd enligt socialtjänstlagen och som därefter får inkomst av anställning och inte längre får försörjningsstöd.

Meningen är att öka de ekonomiska drivkrafterna till arbete och självförsörjning. Regeringskansliet föreslår att premien regleras i en ny förordning om statlig jobbpremie.

Avveckling av studiestartsstödet (U2025/00711)

I promemorian föreslås det att lagen (2017:527) om studiestartsstöd upphävs.

Eftersom studiestartsstödet i stor utsträckning går till fel målgrupp har regeringen i budgetpropositionen för 2025 gjort bedömningen att studiestartsstödet bör avvecklas. Regeringen anser i propositionen att det är angeläget att stödet fasas ut och föreslår därför att medlen minskas redan för 2025 och att stödet ska vara helt avvecklat till den 1 januari 2026. I promemorian föreslås det därför att studiestartsstödet avvecklas genom att lagen om studiestartsstöd upphävs.

Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2026.

Fler vägar till arbetslivet (SOU 2024:74)

Utredningen har haft i uppdrag att lämna förslag som bidrar till att trygga kompetensförsörjningen och att fler elever får med sig de kunskaper de behöver för att kunna försörja sig själva. Syftet beskrevs som att det i gymnasieskolan ska finnas flera vägar till arbetslivet som tar hänsyn till behoven på arbetsmarknaden, elevers olika förutsättningar för lärande och att många elever inte är redo att göra sitt yrkesval redan i årskurs nio. I uppdraget ingick bland

annat att analysera vilka möjligheter som elever som är obehöriga till nationella program på gymnasiet har att välja skola och utbildning och vid behov lämna förslag på valbara yrkesutbildningar inom gymnasieskolan som i större utsträckning tar hänsyn till elevers olika förutsättningar.

Utredningen konstaterar att många elever saknar behörighet till nationella program i gymnasieskolan och de ges inte samma möjligheter att lära sig ett yrke. Samtidigt uppger många arbetsgivare att det är svårt att hitta arbetskraft med gymnasial yrkeskompetens.

Därför föreslår utredningen bland annat att gymnasieskolan ska kompletteras med nya yrkesprogram som i första hand vänder sig till elever som inte är behöriga till de nuvarande yrkesprogrammen. Eleverna ska huvudsakligen läsa yrkesämnena.

Utredningen föreslår också att innehållet i de nya yrkesprogrammen ska vara mindre omfattande och motsvara ungefär två års heltidsstudier på dagens yrkesprogram. Utbildningarna ska dock genomföras på tre år. Det ger eleverna mer tid för lärande.

Växla yrke som vuxen– en reformerad vuxenutbildning och en ny yrkesskola för vuxna (SOU 2024:16)

För att bredda utbudet av yrkesutbildning för vuxna på gymnasial nivå, föreslår utredningen bland annat att det ska inrättas en ny utbildningsform inom det offentliga utbildningsväsendet. Utbildningsformen ska benämnas yrkesskola. Yrkesskolan ska ha sin utgångspunkt i yrkeshögskolemodellen och inte ingå i skolväsendet.

Utgångspunkten i yrkeshögskolemodellen innebär bland annat att det arbetsliv som är i behov av specifik yrkeskompetens ska kunna påverka vilka utbildningar som kommer till stånd. Arbetslivet ska ha stort inflytande vad gäller utbildningsutbud och innehåll. Arbetslivet har också ett stort ansvar genom att bistå med medfinansiering i form av att exempelvis erbjuda praktikplatser och handledning i samband med lärande i arbete (LIA).

Yrkesskolan ska vara ett komplement till annan yrkesutbildning för vuxna på gymnasial nivå. Utredningen bedömer att den främsta målgruppen för yrkesskolan kommer att vara vuxna som vill växla karriär och/eller stärka sin ställning på arbetsmarknaden. Yrkesskolan bedöms kunna bli attraktiv för dem som vill ställa om med hjälp av omställningsstudiestödet.

En modern krisreglering för verksamheter på skolområdet

Denna promemoria innehåller förslag som syftar till att modernisera författningsregleringen av verksamheter på skolområdet vid fredstida krissituationer och höjd beredskap.

I promemorian föreslås en ny förordning om verksamheter på skolområdet vid fredstida krissituationer och höjd beredskap. Förordningen ersätter de två nu gällande förordningarna på området och ska tillämpas vid en fredstida krissituation eller när regeringen har beslutat att det råder höjd beredskap.

Förslagen inkluderar även ändringar i skollagen (2010:800) som möjliggör författningsreglering av samtliga huvudmäns uppgifter och ansvar vid fredstida krissituationer och höjd beredskap. Bland annat införs en möjlighet att vid fredstida krissituationer tillfälligt stänga verksamheter på skolområdet och en bestämmelse som rör planläggning av skolverksamheten inför fredstida krissituationer och höjd beredskap.

Förändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2026.

Nya regler om cybersäkerhet (SOU 2024:18)

Regeringen beslutade den 23 februari 2023 att tillkalla en särskild utredare med uppgift att föreslå de anpassningar av svensk rätt som är nödvändiga för att EU:s direktiv om åtgärder för en hög gemensam cybersäkerhetsnivå i hela unionen (NIS2-direktivet) och EU:s direktiv om kritiska entiteters motståndskraft (CER-direktivet) ska kunna genomföras.

Genom tilläggsdirektiv den 11 januari 2024 förlängdes utredningstiden för den del av uppdraget som avser anpassningar med anledning av CER-direktivet (dir. 2024:3).

NIS2 ställer tydligare krav på bland annat riskanalyser och olika säkerhetsåtgärder. Direktivet ställer även ökade krav på ledningens deltagande i organisationens cybersäkerhetsarbete. NIS2 innebär också att betydligt fler sektorer omfattas av lagstiftningen jämfört med NIS. Av den anledningen tillkommer fler tillsynsmyndigheter. Sanktionsavgifterna blir även högre än idag i det fall kraven inte efterlevs.

NIS2-direktivet beslutades av EU i december 2022 och ersätter det NIS-direktiv som började gälla 2018 genom lagen (2018:1174) om informationssäkerhet för samhällsviktiga och digitala tjänster (NIS). NIS2-direktivet ska införas i svensk lagstiftning.

Ökad kvalitet hos Samhall och fler vägar till skyddat arbete (SOU 2025:29)

Utredningen har haft i uppdrag att göra en översyn av Samhalls uppdrag, verksamhet och förutsättningar. Syftet med översynen har enligt direktiven varit att säkerställa att verksamheten når rätt individer och utformas på ett sätt som ger dessa individer bästa möjliga stöd.

I uppdraget har bl.a. ingått att kartlägga Samhalls målgrupp, att analysera om Samhalls verksamhet erbjuder meningsfulla och utvecklande arbeten och att analysera de processer hos Arbetsförmedlingen och Samhall som leder fram till urval, anvisning och anställning. Av direktiven följer också vissa ingångsvärden för analysen, däribland att målgruppen för skyddat arbete hos Samhall ska vara densamma även framöver, och att Samhall även i fortsättningen ska vara ett statligt bolag vars uppdrag ska innefatta produktion av efterfrågade varor och tjänster.

Utredningen har bl.a. genomfört studiebesök i verksamheten och intervjuat chefer och anställda hos Samhall. Utredningen har också genomfört intervjuer och en enkätundersökning bland arbetsförmedlare samt analyserat tidigare utredningar, styrdokument och statistik.

4.3 Direktiv och uppdrag

En översyn av vissa tolkfrågor (Dir. 2025:16)

En särskild utredare får i uppdrag att se över vissa tolkfrågor. Det huvudsakliga syftet är att det integrationspolitiska målet, av vilket det framgår att kunskaper i svenska språket är prioriterade för möjligheterna att integreras i samhället, ska återspeglas i användandet av tolk.

För att öka drivkrafterna att lära sig svenska ska rätten till offentligt finansierad tolk begränsas, med utgångspunkten att den enskilde i första hand ska betala för tolktjänster. Genom detta tydliggörs samhällets förväntningar på den enskilde att lära sig svenska. Översynen omfattar även frågan om förbud för myndigheter att använda barn som tolk.

Utredaren ska bland annat

- analysera när det är respektive inte är rättsligt möjligt och ändamålsenligt att avgiftsbelägga offentligt finansierad tolk,
- analysera vid vilken tidpunkt en tolkavgift bör tas ut,
- utifrån analyserna, föreslå hur en avgift för offentligt finansierad tolk bör utformas, inklusive nivån för en sådan avgift,
- analysera och föreslå hur ett förbud för myndigheter att använda barn som tolk bör utformas, samt överväga om det finns situationer då det bör vara möjligt att göra undantag från ett sådant förbud, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2026.

Tilläggsdirektiv till Utredningen om ett förbättrat informationsutbyte och en mer ändamålsenlig lagreglering för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten (Dir. 2024:106)

Utredaren får nu även i uppdrag att se över vilka förutsättningar som ska gälla för Arbetsförmedlingens kontrollbesök hos arbetsgivare som anställer med stöd och hos anordnare av arbetsmarknadspolitiska insatser.

Syftet är att förbättra Arbetsförmedlingens förutsättningar att på ett effektivt och rättssäkert sätt säkerställa att stöd inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten lämnas för avsett ändamål.

Utredningstiden ligger fast. Uppdraget ska alltså redovisas senast den 13 juni 2025.

STEM-delegationen (Dir. 2025:11)

En kommitté – en STEM-delegation – tillsätts för att stärka förutsättningarna för att fler personer ska utbildas inom naturvetenskap, teknologi, ingenjörsvetenskap och matematik, (Science, Technology, Engineering and Mathematics - STEM).

Syftet med delegationen är att stärka förutsättningarna för att fler personer ska ha intresset och de kunskaper som behövs för att söka till och fullfölja en utbildning inom STEM.

Delegationen ska bland annat:

- verka för stärkt samordning och samverkan mellan berörda myndigheter, regioner och kommuner inklusive lärosäten och skolhuvudmän, och näringslivet i syfte att bidra till samordnade insatser så att fler vill och kan ta del av en utbildning inom STEM,
- verka för att särskilt öka flickors och kvinnors intresse för naturvetenskap och teknik, och
- beakta förutsättningarna för att integrera samhällsvetenskapliga och innovativa, humanistiska och konstnärliga element i utbildningar inom STEM.

Uppdraget ska redovisas senast den 2 december 2027.

**Uppdrag att för kommunal vuxenutbildning ta fram kurser i utbildning i svenska för invandrare och yrkeskurser på grundläggande nivå
(Diarienummer: U2024/01043)**

Regeringen ger Statens skolverk uppdrag enligt nedan.

Kurser i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare:

Skolverket ska ta fram förslag till kurser i kommunal vuxenutbildning (komvux) i svenska för invandrare (sfi) och en kursplan för var och en av kurserna. Kurserna ska ersätta dagens kurser i sfi. Kurserna ska vara anpassade till att elever har olika studiebakgrund och ska kunna ha olika inriktningar utifrån elevernas behov och mål med studierna. Av varje kursplan ska kursens studieomfattning i form av verksamhetspoäng framgå.

En eller flera nationella kurser för grundläggande läs- och skrivinlärning ska tas fram. Kursen eller kurserna ska kunna läsas innan eller kombineras med övriga kurser inom sfi.

Skolverket ska även analysera om kurserna i sfi bör få delas upp i delkurser.

Yrkeskurser på grundläggande nivå:

Skolverket ska ta fram förslag till yrkeskurser i komvux på grundläggande nivå. Kurserna ska

- ge grundläggande yrkeskunskaper och innehålla praktiska inslag,
- kunna kombineras till hela yrkesutbildningar, dvs. yrkespaket, på grundläggande nivå,
- kunna byggas på till utbildning på gymnasial nivå om individen vill det, och
- kunna kombineras med bl.a. språkutbildning i svenska i de fall det behövs.

Skolverket ska också ta fram förslag till de nämnda yrkespaketen.

Skolverket ska analysera om kurserna bör få delas upp i delkurser.

Kurserna ska svara mot de kompetenskrav som olika branscher ställer och de ska kunna leda till arbete inom t.ex. service eller trädgård.

Individen ska efter att ha gått en eller flera av kurserna också kunna fortsätta antingen till en sådan sammanhållen yrkesutbildning på gymnasial nivå som avses i 20 kap. 6 a § skollagen (2010:800) eller till en sådan kombinationsutbildning som avses i 31 a § förordningen (2016:937) om statsbidrag för regional yrkesinriktad vuxenutbildning.

Kommunerna ska inte vara skyldiga att erbjuda kurserna.

Skolverket ska lämna nödvändiga författningsförslag, inklusive i fråga om förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning och kursplanerna. Skolverket ska även lämna författningsförslag i fråga om skollagen om myndigheten bedömer att det behövs. Vidare ska Skolverket lämna förslag på hur statsbidrag skulle kunna lämnas för kurserna och yrkespaketen enligt förordningen om statsbidrag för regional yrkesinriktad vuxenutbildning. Vid utformningen av statsbidragsbestämmelserna ska Skolverket ta ställning till om bidrag bara ska få lämnas till samverkande kommuner som kan erbjuda en fortsättning på kurserna och yrkespaketen på gymnasial nivå.

Uppdraget ska slutredovisas till senast den 15 december 2025.

4.4 Planer och program

Göteborgs Stads planer och program styr och stödjer arbetet inom ett flertal områden. I tabellen nedan ges exempel på planer och program med stor relevans för arbvx (Budget 2025, Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning).

Göteborg Stads plan för att förbättra HBTQ-personers livsvillkor 2017–2022 (översyn pågår)
Göteborgs Stads barnrättsplan 2022–2024 (översyn pågår)
Göteborgs Stads handlingsplan för att inga områden ska vara särskilt utsatta 2025
Göteborgs Stads handlingsplan för att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen 2023–2026
Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram 2021–2030
Göteborgs Stads näringslivsstrategiska program 2018–2035
Göteborgs Stads plan för arbete mot våld i nära relationer 2024–2027
Göteborgs Stads plan för arbetet med civil beredskap 2024–2027
Göteborgs Stads plan för arbetet med finskt förvaltningsområde 2020–2023 (översyn pågår)
Göteborgs Stads plan för arbetet med nationella minoritetsfrågor 2021–2023 (översyn pågår)
Göteborgs Stads plan för arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck 2020–2023 (översyn pågår)
Göteborgs Stads plan för att motverka tystnadskulturer 2023–2025
Göteborgs Stads plan för digitalisering 2023–2026
Göteborgs Stads plan för klimatanpassning 2024–2026
Göteborgs Stads plan för kompetensförsörjning 2024–2026
Göteborgs Stads program för destinationsutveckling 2022–2030

Göteborgs Stads program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättningar 2021–2026
Göteborgs Stads program för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa 2024–2030 (ej antagen i KF ännu)
Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program 2022–2026
Göteborgs Stads program för lokalförsörjning 2020–2026
Handlingsplan 2024–2025 för Göteborgs Stads Näringslivstrategiska program

5 Trender i samhället

Omvärldsanalysföretaget Docere Intelligens har sammanställt ett antal trender för 2025 (2025 i backspegeln) där de beskriver trenden och vad det kan få för konsekvenser i framtiden. Nedan redogörs för några av trenderna.

- **HÅLLBARHET:** Miljökampen - Hur ska vi hantera klimatutmaningarna? Allt oftare får klimatåtgärder stryka på foten när de står i konflikt med något annat (ekonomi, försvar etc). Hur kommer denna balansgång att hanteras framöver? Vem ska ta ledartröjan, politikerna eller företagen?
- **ARBETSLIV:** Effektivare arbetsliv - Att effektivisera våra arbetsliv har pågått länge. Möjligheterna att göra saker snabbare och ofta även bättre med hjälp av, i första hand teknik, ökar. Under 2024 lanserades en rad AI-tjänster, framför allt inom området generativ AI. Sättet vi arbetar på och balansen mellan arbete och fritid är alltid högt prioriterat för medborgare. Hur kan det komma att utvecklas under 2025?
- **HÄLSA:** Ensamheten - Den psykiska ohälsan fortsätter att vara hög, inte minst bland ungdomar. En aspekt som diskuteras allt oftare är ensamheten. Vi kallas ibland för världens ensammaste folk. Nära knutet till det är vårt användande av sociala medier. Vilket både kan vara en hjälp och en källa till ökad ensamhet. Hur hänger det ihop och hur ser utvecklingen ut framöver?
- **KONSUMENT:** Generation Alfa - En ny generation är på väg in i vuxenlivet, generation Alfa. De som är födda på 10-talet och framåt. Vilka krav kommer de att ställa? Vad drömmer de om? Det är dags att vi lär känna dem bättre. Morgondagens konsumenter och arbetskraft

5.1 Hållbarhet – ”miljökampen”

Klimatförändringarna är en av de största globala utmaningarna i vår tid. Trots omfattande forskning, politiska åtaganden och starka opinionsströmmar har framstegen i klimatarbetet varit begränsade. I Sverige, liksom i många andra länder, möts klimatåtgärder av motstånd när de står i konflikt med andra prioriteringar som ekonomisk tillväxt, energiförsörjning och säkerhetspolitik. Frågan om vem som ska leda miljökampen – politiker, företag eller medborgare – är mer relevant än någonsin.

Missade klimatmål

Sverige har ambitiösa klimatmål, men upprepade rapporter visar att vi är långt ifrån att nå dem. Enligt Klimatpolitiska rådet så är statusen för Sveriges olika klimatmål följande:

- Transportmålen för 2030: Här saknas konkreta politiska åtgärder för att uppnå nödvändiga utsläppsminskningar.
- Klimatmål enligt EU:s ESR (Effort Sharing Regulation): Möjligt endast under optimistiska scenarier, men realismen i dessa scenarier ifrågasätts.

- LULUCF (Land Use, Land-Use Change and Forestry): Ett stort gap mellan målsättningar och nuvarande politik pekar på att detta mål inte kommer att nås utan drastiska förändringar.

Klimatpolitiska rådets analyser understryker i sin rapport att Sverige står inför ett ”mycket stort gap” mellan ambition och verklighet. Om Sverige skulle misslyckas att nå de uppsatta målen så riskerar det att minska Sveriges trovärdighet som föregångsland inom hållbarhet. På sikt kan detta också försämra landets förmåga att påverka internationella klimatsamarbeten. Att inte nå de uppsatta målen kan även komma att leda till stora ekonomiska konsekvenser. EU har satt upp kostsamma avgifter för de länder som inte lever upp till unionens klimatmål.

Miljön får stryka på foten

När klimatåtgärder krockar med andra samhällsmål prioriteras de ofta ned. Detta har blivit särskilt tydligt inom energisektorn. Vi ser bland annat hur planerade vindkraftsprojekt möter lokalt motstånd: Två tredjedelar av de planerade vindkraftsprojekten i Sverige stoppades under 2023. Detta är en viss förbättring jämfört med tidigare år, men fortfarande ett tydligt tecken på att klimatvänliga energilösningar bromsas av byråkrati, lokala intressen och brist på incitament.

När klimatmålen hamnar i konflikt med andra prioriteringar, som försvarsutbyggnad eller kostnadsfrågor, är det ofta miljön som får stå tillbaka. Detta leder till en långsammare övergång till förnybara energikällor och minskade utsläpp. Dessa hinder visar att trots politiska ambitioner är det svårt att prioritera klimatet när det krävs snabba beslut i andra frågor.

Missnöjet växer

De uteblivna klimatåtgärderna har skapat frustration bland delar av befolkningen. Här finns en risk att det ökade missnöjet kommer att resultera i ökade protester och att de aktioner som individer och organisationer genomför kommer att bli allt mer våldsamma och ställa till större skada än vad vi sett hittills.

Som ett resultat av det ökade missnöjet har organisationer som Fridays for Future och Extinction Rebellion har fortsatt att mobilisera människor, särskilt unga, för att pressa politiker och företag att agera. Utvecklingen riskerar också att medföra att medborgare tappar förtroende för att politiker och myndigheter kan leda klimatomställningen. Detta missnöje kan även komma att riktas mot näringslivet, särskilt mot företag som inte uppvisar tydliga hållbarhetsinitiativ.

Samtidigt skapas polarisering mellan olika grupper. Vissa är trötta på klimatkrav som upplevs som kostsamma och ineffektiva, medan andra anser att åtgärderna är otillräckliga. Detta ökade missnöje kan leda till en högre konfliktnivå i samhällsdebatten.

NIMBY är tillbaka Fenomenet

”Not In My Backyard” (NIMBY) har återvänt som en stark faktor i miljökampen. Begreppet som lanserades redan 1980 och syftar på att många

människor är positiva till olika typer av förändringar t ex mer vindkraft men motsätter sig att det byggs i deras egen närhet och anslutning till där man tillbringar sin fritid eller semester.

Vi har redan noterat ett ökat lokalt motstånd mot olika klimatprojekt. Vindkraft, solcellsparkar och nya järnvägslinjer möter ofta motstånd från lokalsamhällen som oroar sig för landskapsförändringar, buller och andra lokala konsekvenser. Detta trots att projekten har positiva effekter på klimatet.

I Sverige har beslut som stärker kommuners rätt att säga nej till vindkraft lett till att allt fler projekt stoppas. Detta försvårar den nödvändiga omställningen till förnybar energi. NIMBY-fenomenet visar på den svåra balansgången mellan nationella klimatmål och lokala intressen. Lösningar kräver bättre kommunikation, incitament för lokalsamhällen och mer inkluderande planeringsprocesser.

Företagens ansvar?

När politiken tvekar kliver många företag fram som ledare i klimatomställningen. Rapporten “Företagen i södra Sverige ställer om – Var står de idag och vad behöver de för att accelerera sitt hållbarhetsarbete”, visar till exempel att näringslivet i regionen är redo att ta en ledande roll i arbetet för hållbarhet och innovation. Men framstegen hotas av långa tillståndsprocesser, bristande infrastruktur och avsaknad av ekonomiska incitament från politiken.

För företagen gäller också att hantera konsumenternas förväntningar. De som inte agerar hållbart riskerar att förlora förtroende och kunder. Samtidigt efterfrågar konsumenter tydligare hållbarhetsarbete och mer transparenta affärsmodeller. Frågan om företagens ansvar blir central framöver. Många ser näringslivet som en potentiell drivkraft för förändring, men det krävs stöd från politiken för att accelerera omställningen.

Kritiskt läge

Sammanfattningsvis kan konstateras att miljöarbetet i Sverige befinner sig i ett kritiskt läge. Trots höga ambitioner saknas både politisk vilja och konkreta åtgärder för att nå klimatmålen. När miljöintressen ställs mot andra prioriteringar som energi, ekonomi och säkerhet får klimatfrågorna ofta stå tillbaka. Samtidigt växer missnöjet bland medborgare, och företagen kliver fram som potentiella ledare i omställningen, men möter hinder som långsamma tillståndsprocesser och avsaknad av politiskt stöd.

Konflikter mellan lokala och nationella intressen, missade klimatmål och ökande polarisering är varningssignaler som visar på behovet av en mer sammanhållen strategi. För att hantera klimatutmaningarna krävs samarbete mellan politiken, näringslivet och medborgarna – en balansgång som måste bemästras om Sverige ska lyckas med sin klimatomställning

KONSEKVENSER

Den långsamma framgången i klimatarbetet och de många konflikterna kring åtgärder riskerar att få konsekvenser.

- Ökad konfliktnivå: Polariseringen mellan olika intressegrupper växer, med ökade motsättningar mellan till exempel stadsbor och landsbygdsbor, företag och politiker, eller unga och äldre. Detta kan försvåra samarbete och skapa politiska låsningar.
- Konsekvenser av missade klimatmål: Om Sverige misslyckas med att nå sina klimatmål kan detta leda till allvarliga följder. Detta riskerar även att öka kostnaderna för klimatåtgärder i framtiden.
- Vändning under galgen?: Historiskt har stora förändringar ofta skett först när krisen är akut. Sverige kan komma att tvingas till drastiska åtgärder om klimatförändringarnas effekter blir mer påtagliga, vilket riskerar att leda till kostsamma och ineffektiva lösningar.

5.2 Arbetsliv – ”effektivare arbetsliv”

Effektivisering av arbetslivet har varit en central drivkraft i samhällets utveckling under de senaste seklerna. Teknikens framsteg och samhällsförändringar har förändrat hur, var och när vi arbetar. Under 2024 introducerades en rad AI-tjänster, framför allt inom generativ AI, som har potential att radikalt omforma arbetslivet. Balansen mellan arbete och fritid fortsätter att vara en prioriterad fråga, både för individer och organisationer.

Förändrat arbetsliv

Historiskt har arbetstiden minskat betydligt. Från 55–60 timmar per vecka under 1910-talet till den moderna standarden på 40 timmar som blev lagstadgad i Sverige 1973. Denna utveckling återspeglar en bredare trend där samhället har strävat efter att minska arbetsbördan för att skapa ett mer hållbart arbetsliv.

Forskarna Michael Huberman och Chris Minns har visat hur arbetstiden minskat dramatiskt sedan slutet av 1800-talet. Heltidsanställda arbetar idag 20–30 timmar mindre per vecka än sina föregångare. Denna utveckling drivs av teknologiska framsteg, ökad produktivitet och ett ökat fokus på livskvalitet.

Men trots dessa framsteg finns fortfarande en pågående diskussion om hur arbetslivet kan förbättras ytterligare. I en tid då teknik som AI revolutionerar arbetsuppgifter och kortare arbetsveckor testas globalt, står vi inför nya möjligheter att omforma arbetslivet för framtiden.

Kortare arbetstid

En allt mer diskuterad fråga är vem den ökande effektiviseringen i arbetslivet ska komma till godo. Är det ägarna som ska göra mer vinster eller ska arbetstagarna få arbetstidsförkortning (med bibehållen lön)? En idé som diskuteras allt flitigare är fyradagars arbetsvecka. Något som har fått stor uppmärksamhet och testats i flera länder med lovande resultat. Här är några framgångsrika exempel:

Storbritannien: 2022 genomfördes världens största försök med en fyradagars arbetsvecka i Storbritannien. Resultatet var övervägande positivt:

- Sjukdagarna minskade med 65 procent.

- 71 procent av deltagarna rapporterade lägre nivåer av utmattning.
- Produktiviteten och affärsresultaten förbättrades.
- 92 procent av arbetsgivarna valde att fortsätta med fyradagars arbetsvecka efter pilotprojektet.

Island: har sedan 2021 infört arbetstidsförkortning med bibehållen lön i hela den offentliga sektorn. Resultatet? Landet har idag en av Europas lägsta arbetslöshetsnivåer och en ekonomisk tillväxt på fem procent. Dessutom rapporterade 97 procent av deltagarna en bättre balans mellan arbete och privatliv.

Ljusdal: I Sverige har socialförvaltningen i Ljusdal genomfört en 35-timmarsvecka med stora framgångar. Forskarna beskriver projektet som ”Miraklet i Ljusdal”, då det ledde till full bemanning, minskad personalomsättning och minskat behov av konsulter. Resultatet är en mer stabil och hållbar verksamhet.

AI:s inverkan

En viktig aspekt på området är naturligtvis den tekniska utvecklingen och dess påverkan på effektiviteten. Artificiell intelligens, särskilt generativ AI, har på kort tid blivit en kraft som förändrar arbetslivet. Verktyg som ChatGPT och Copilot har visat sig kunna öka produktiviteten och minska arbetsbelastningen. AI kan inte bara automatisera repetitiva uppgifter utan även hjälpa till med kreativa processer, analys och beslutsfattande. Detta frigör tid för mer strategiska och meningsfulla arbetsuppgifter. Samtidigt finns utmaningar. För att fullt ut dra nytta av AI krävs investeringar i utbildning och teknisk infrastruktur. Dessutom måste frågor om etik, säkerhet och integritet hanteras.

Positiva chefer

Chefer spelar en avgörande roll i omvandlingen av arbetslivet. En undersökning med 1 236 chefer visar att majoriteten är positiva till att se över arbetstidens längd:

- 66 procent svarade ja på frågan om arbetstidsförkortning borde införas.
- 17 procent ansåg att det behövs inom vissa branscher, såsom fysiskt tungt arbete

Trots detta har få chefer agerat. Endast 5 procent har diskuterat arbetstidsförkortning på sin arbetsplats, medan 81 procent inte har tagit upp frågan alls. Detta visar att det finns en diskrepans mellan chefernas vilja och deras handlingar.

Positiva chefer som aktivt driver frågan kan bli en avgörande faktor för att omvandla arbetslivet. Genom att ta initiativ till arbetstidsförkortning och implementera AI-lösningar kan de skapa arbetsplatser som är både produktiva och attraktiva.

Från diskussion till verklighet

Effektivare arbetsliv är en naturlig utveckling i en värld där teknik och samhällsförändringar spelar en allt större roll. För att göra effektiviseringen av

arbetslivet till verklighet krävs dock samarbete mellan arbetsgivare, anställda och beslutsfattare. Fler verksamheter kommer sannolikt att testa arbetstidsförkortning och implementera AI-lösningar under de kommande åren. Detta kan bana väg för en mer hållbar och meningsfull arbetsvardag. Samtidigt måste vi vara medvetna om utmaningar och konsekvenser.

Konsekvenser

Effektiviseringen av arbetslivet har flera potentiella konsekvenser, både positiva och negativa.

- Förbättrad livskvalitet: Kortare arbetstid och AI-lösningar kan skapa mer tid för fritid och personlig utveckling.
- Initiala kostnader: Investeringar i AI och omstrukturering av arbetstider kan vara kostsamma på kort sikt.
- Etiska dilemman: AI:s inflytande på integritet och arbetsmarknadens struktur måste hanteras.

5.3 Hälsa – ”ensamheten”

Ensamhet har blivit en av vår tids stora samhällsutmaningar. Trots att vi är mer uppkopplade än någonsin visar forskning och statistik att människor känner sig alltmer isolerade. Sverige, som ibland kallas ”världens ensammaste land,” har en stor andel ensamhushåll och många unga och vuxna rapporterar psykiska besvär kopplade till ensamhet. Samtidigt skapar teknik och sociala medier nya sätt att knyta kontakter, men också nya hinder för verkliga möten. Hur vi hanterar dessa förändringar kommer att forma framtidens sociala strukturer.

Världens ”ensammaste” land

Sverige har världens högsta andel ensamhushåll – nära 40 procent av alla hushåll består av en person. Ensamhushållen är en naturlig följd av en individualistisk kultur, hög levnadsstandard och urbanisering, men den sociala isolationen som ofta följer är problematisk.

Att bo ensam behöver inte innebära ensamhet, men bristen på vardaglig kontakt kan skapa en känsla av utanförskap, särskilt bland äldre. När en stor andel av befolkningen lever ensamt ökar dessutom risken för att samhällsnätverk försvagas. Detta skapar en paradox: vi lever närmare varandra än någonsin i städer, men med allt färre relationer.

Ensamhet är inte bara ett socialt problem, utan också en fråga om folkhälsa. Forskning visar att kronisk ensamhet kan leda till ökad risk för hjärt-kärlsjukdomar, depression och en rad andra hälsoproblem, vilket gör detta till en samhällsutmaning som kräver akuta lösningar.

Psykiska besvär

Psykisk ohälsa kopplad till ensamhet är särskilt utbredd bland män och unga vuxna. En ny undersökning från RFSU visar att många män inte har någon att prata med om jobbiga situationer. Siffrorna är talande:

- 16 procent av männen saknar helt någon att prata med, dubbelt så många som kvinnor.
- Endast 35 procent av män i åldern 31–40 år uppger att de har ett brett socialt nätverk, jämfört med 44 procent av kvinnor i samma ålder.

Bland unga vuxna mellan 18 och 29 år rapporterar 42 procent av männen och 38 procent av kvinnorna besvär av ensamhet. Detta visar att ensamheten inte bara är ett problem för äldre, utan också drabbar yngre generationer hårt.

Många vet dessutom inte vart de ska vända sig för att få stöd, vilket skapar en ond cirkel där känslor av utanförskap förstärks. Här behövs insatser för att skapa bättre tillgång till samtalsstöd och sociala nätverk, särskilt riktade mot utsatta grupper.

Ensamhet och tech

Tekniken har förändrat hur vi interagerar, men också förstärkt ensamheten på flera sätt. Sociala medier och digital kommunikation gör att vi kan hålla kontakten med fler människor än någonsin tidigare, men samtidigt minskar djupet i dessa relationer.

En studie från Harvard University pekar på tre sätt som tekniken bidrar till ensamhet:

1. Jämförelse med andra: Sociala medier skapar en orealistisk bild av andras liv, vilket kan förstärka känslor av otillräcklighet.
2. Brist på verkliga möten: Textmeddelanden och digital kommunikation ersätter ofta fysiska möten, vilket leder till en ytligare form av kontakt.
3. Beroendeframkallande beteenden Scrollande och konstant användning av digitala enheter håller oss inomhus och minskar den spontana interaktionen med andra.

Tekniken erbjuder samtidigt lösningar. Appar för socialt umgänge och digitala plattformar för samtal kan minska ensamheten, särskilt för människor i avlägsna områden. Men för att tekniken ska bli en del av lösningen krävs att den används på ett balanserat sätt som främjar äkta mänskliga kontakter

(O)Sociala medier

Sociala medier är ett dubbelsidigt fenomen. De är en källa till både gemenskap och ensamhet. Diskussionen om sociala mediers påverkan på psykiskt välbefinnande har vuxit, särskilt kring deras effekt på barn och unga.

Australien har till exempel tagit ett relativt kontroversiellt beslut att förbjuda sociala medier för barn under 16 år. Detta speglar en global oro över hur plattformarna påverkar mental hälsa, självkänsla och social interaktion.

Trots dessa farhågor är sociala medier fortfarande en av de främsta metoderna för att hålla kontakten med vänner, få information och dela upplevelser. Utmaningen framöver blir att hitta en balans där tekniken kan användas för att stärka, snarare än försvaga, våra relationer.

Peak sociala medier

Kanske har användandet av sociala medier nått sin topp? Statistiken visar att användningen minskar i vissa regioner. År 2024 låg den genomsnittliga dagliga tiden som internetanvändare (globalt) tillbringar på sociala medier på 143 minuter, ned från 151 minuter året innan.

Detta kan vara ett tecken på att människor börjar ifrågasätta värdet av att spendera så mycket tid online. Diskussionen om sociala mediers negativa effekter – från integritetsproblem till beroendeframkallande design – kan leda till en gradvis förändring där fler söker sig bort från plattformarna.

I vissa delar av världen, som Brasilien, är användningen fortfarande extremt hög, medan andra regioner, som USA, visar en långsam nedgång. I takt med att medvetenheten ökar kan vi stå inför en era där sociala medier spelar en mindre central roll i människors liv.

Nya grepp för att bota ensamheten

För att möta ensamhetens utmaningar växer nya kreativa lösningar fram.

- 5G-dejta: Ny teknik som Holobox gör det möjligt att skapa realistiska 3D-projektioner av människor, vilket kan skapa illusionen av att någon är närvarande trots att de är på en annan plats. Detta kan revolutionera långdistansrelationer och skapa nya möjligheter för social interaktion.
- Pratkassor: I Holland har dagligvarukedjan Jumbo lanserat initiativet "pratkassor", där kunder kan välja att ha en social pratstund i stället för en snabb betalning. Sådana initiativ visar att även små förändringar i vardagen kan skapa möjligheter till kontakt.

Framtidens lösningar på ensamhet kommer sannolikt att kombinera teknik med traditionella sätt att mötas. Fokus ligger på att återuppfinna hur vi skapar och upprätthåller mänskliga relationer.

Komplex utmaning

Ensamhet är en komplex utmaning som påverkar alla delar av samhället. Sverige, som redan har en hög andel ensamhushåll, står inför särskilt stora utmaningar. Psykisk ohälsa, särskilt bland män och unga, förvärras av en kultur där sociala kontakter ofta förlorar prioritet. Samtidigt bidrar tekniken till både nya möjligheter och nya hinder för mänskliga möten.

Framtiden kräver nya lösningar som kombinerar teknologi, kreativa initiativ och en återgång till mer äkta mänskliga kontakter. Om samhället lyckas möta ensamhetens utmaningar kan detta bli en möjlighet att stärka vår sociala gemenskap och skapa en mer inkluderande framtid.

Konsekvenser

Ensamhetens utbredning och samhällets respons på detta fenomen leder till flera stora konsekvenser:

- Comeback för fysiska möten: I takt med att människor söker mer meningsfulla relationer ser vi en återgång till fysiska möten. Trenden syns redan inom arbetslivet, där hybridmodeller ersätter helt digitala

arbetsformer, och i sociala sammanhang där offline-aktiviteter blir mer populära.

- Nya eller färre sociala medier: Sociala mediers roll omprövas, vilket kan leda till antingen nya plattformar som fokuserar på kvalitet och gemenskap eller en minskning av deras betydelse i människors liv.
- Ökat fokus på sammanhang: Ensamheten belyser behovet av starkare gemenskaper och nätverk. Det innebär att både samhälle och företag behöver skapa miljöer där människor känner sig inkluderade och sedda.

5.4 Konsumtion – ”generation Alfa”

En ny generation håller på att forma framtiden – Generation Alfa. Födda från början av 2010-talet fram till idag, är de barn till millennials och uppvuxna i en värld präglad av snabb teknologisk utveckling, klimatutmaningar och förändrade konsumtionsmönster. Generation Alfa kommer snart att ta plats som arbetskraft och konsument, med förväntningar och värderingar som skiljer sig från tidigare generationer. För att förstå morgondagens samhälle är det avgörande att lära känna denna generation bättre – deras drömmar, krav och påverkan.

Generationer

Användandet av generationer har en lång historia och för att sätta Generation Alfa i perspektiv är det användbart att se dem i relation till tidigare generationer. Det finns ingen vedertagen definition men ungefär så här brukar de olika generationerna definieras:

- Silent Generation (1928–1945): Präglades av ekonomisk återhämtning efter krig och en traditionell livssyn.
- Baby Boomers (1946–1964): Den stora efterkrigsgenerationen med fokus på materiell tillväxt och trygghet
- Generation X (1965–1980): Den första generationen där båda föräldrarna arbetade, känd för självständighet och pragmatism.
- Millennials (Generation Y) (1981–1996): Uppvuxna i digitaliseringens början och definierade av värderingsdriven konsumtion och arbetsliv.
- Generation Z (1997–2009): Första generationen som växte upp med internet som självklarhet. Fokus på hållbarhet och social medvetenhet.

Generation Alfa bygger vidare på detta, men är ännu mer digitalt integrerade, klimatmedvetna och influerade av sina föräldrars värderingar.

Siffror

Generation Alfa förväntas bli den största generationen i historien. Globalt beräknas de snart uppgå till två miljarder människor, och i Sverige består de redan av 1,6 miljoner individer, vilket motsvarar 15 procent av befolkningen. De äldsta i Generation Alfa fyller 15 år nästa år och står inför att lämna grundskolan. År 2030 beräknas de utgöra 11 procent av den globala arbetskraften. Denna unga, växande grupp kommer därmed att spela en avgörande roll som både konsumenter och arbetstagare i framtiden.

Vilka är de?

Generation Alfa växer upp i en tid som präglas av snabba teknologiska förändringar, klimatutmaningar och en globaliserad kultur. De är ofta kallade “iPad-generationen” eftersom de från en tidig ålder har tillgång till digitala enheter och internet. För dem är artificiell intelligens, automatisering och sociala medier lika självklara som elektricitet var för tidigare generationer.

Statistik från senaste Ungdomsbarometern visar att:

- Gamer-identiteten dominerar: 36 procent av pojkarna i åldern 7–14 år identifierar sig som gamers.
- Sociala medier är normen: 65 procent av 14-åringarna använder sociala medier dagligen efter skolan.
- Egen mobil tidigt: 94 procent har en egen telefon innan de fyller tio år.

Dessa siffror visar att Generation Alfa är djupt förankrade i den digitala världen, vilket påverkar deras identitet och sociala liv.

Digitala urinvånare

Generation Alfa är de första “digitala urinvånarna”, en generation som aldrig har upplevt en värld utan smartphones, appar eller artificiell intelligens. Deras uppväxt präglas av tekniska lösningar som förenklar vardagen men som också skapar utmaningar:

- Digital socialisering: Många relationer byggs och underhålls online snarare än i verkligheten, vilket kan påverka sociala färdigheter.
- AI och automatisering: De är vana vid teknik som tar snabba beslut och föreslår lösningar – från algoritmer som styr deras flöden till virtuella assistenter som svarar på frågor.
- Snabba informationsflöden: Deras förmåga att hantera och sälla bland stora mängder information är imponerande, men risken för överbelastning och stress är stor.

För arbetsgivare och utbildare innebär detta att det behövs nya sätt att nå och engagera denna generation – digitalt, interaktivt och snabbt.

Shopping!

Generation Alfa är redan en köpstark grupp, trots sin unga ålder. Ett flertal undersökningar visar också att shopping är ett starkt intresse bland dagens unga. Till exempel så visar Ungdomsbarometerns mätning att två av fem lågstadieelever uttrycker ett stort intresse för shopping, vilket pekar på en tidigt utvecklad konsumtionskultur. Undersökningen visar även att Alfa-generationen har betydande inflytande över familjens inköp:

- 78 procent påverkar vilka kläder som köps till dem.
- 60 procent har inflytande över vilka appar som laddas ner.
- 59 procent påverkar vilken mat som köps.

Detta visar att Generation Alfa inte bara är passiva konsumenter utan aktiva deltagare i konsumtionsbeslut, vilket företag redan börjar anpassa sig till genom

barnvänliga marknadsföringskampanjer och produkter. Det visar även på en intressant paradox. Å ena sidan framställs dagens unga som medvetna och intresserade av miljöfrågor men å andra sidan är shopping ett stort intresse. Inte minst shopping från kinesiska lågprisaktörer som Temu och Shein. Denna kluvenhet blir intressant att följa och ha koll på vart den tar vägen.

Marknadsföring: Influencers!

På samma sätt som shopping så är marknadsföring ett område där dagens unga skiljer sig från sina föregångare. Generation Alfa växer upp i en tid där influencers är lika relevanta som traditionella kändisar. För dem är influencers trovärdiga förebilder och nyhetskällor.

Synen på marknadsföring och inflytande avspeglar sig och påverkas av valet av medier och vart den här generationen får sin information. Plattformar som TikTok och YouTube dominerar, där kreativa och visuella budskap fångar deras uppmärksamhet. Vi kan även se hur Alfa-generationen värdesätter äkta och personliga berättelser, vilket gör att mikroinfluencers ofta har större genomslag än stora, kända profiler.

Företag som vill nå Generation Alfa måste anpassa sina strategier och arbeta med influencers som förstår denna målgrupp. Det handlar inte bara om att sälja en produkt, utan om att skapa en berättelse som generationen kan relatera till.

Klimatmedvetna

Generation Alfa växer upp i en värld där klimatförändringarna redan märks. Enligt undersökningar uppger 72 procent av unga i USA att de redan upplever konsekvenserna av klimatförändringar, vilket borde göra dem mer medvetna och engagerade i miljöfrågor än många tidigare generationer. Samtidigt uppstår en paradox: Generation Alfa är både shoppingintresserade och klimatmedvetna. Det väcker frågan: Kan deras konsumtionskultur förenas med hållbara värderingar? För företag innebär detta en utmaning att leverera produkter och tjänster som både är attraktiva och miljövänliga. Det handlar om att möta deras höga förväntningar på klimatansvar utan att kompromissa med innovation eller kvalitet.

Höga förväntningar

Generation Alfa är en generation som kombinerar digital expertis med höga krav på autenticitet, hållbarhet och innovation. De är både morgondagens konsumenter och framtidens arbetskraft, vilket gör det avgörande för företag, utbildare och beslutsfattare att förstå deras behov och drivkrafter. Deras påverkan på samhället kommer att vara stor – från nya sätt att konsumera till förändrade arbetsmarknader och ökade krav på hållbarhet. Att förstå och möta Generation Alfas förväntningar är inte bara en möjlighet, utan en nödvändighet för att vara relevant i framtidens värld

Konsekvenser:

Generation Alfas framväxt kommer att få betydande konsekvenser för samhället, arbetsmarknaden och konsumtionen:

- Ny (viktig) målgrupp - Alfa-generationen är redan en köpstark grupp, men deras inflytande kommer att växa. Företag som förstår deras värderingar och konsumtionsvanor kan skapa långsiktiga relationer.
- Nya krav på arbetsmarknaden - Som arbetskraft förväntar sig Generation Alfa flexibla och digitaliserade arbetsplatser. De söker mening och hållbarhet i sina karriärer, vilket kommer att påverka hur arbetsgivare rekryterar och behåller talanger.
- Medvetna eller shopaholics? - Generationens shoppingintresse kombinerat med deras klimatmedvetenhet skapar en intressant dynamik. Företag måste hitta sätt att leverera hållbara produkter utan att förlora den kommersiella dragningskraften.

6 Sammanfattande diskussion för arbvux

Utifrån ovan beskrivning av skeenden och trender i omvärlden avslutas rapporten med att ringa in ett antal möjliga konsekvenser för arbvux verksamhet. Med hjälp av NAV:s reglemente, som beskriver vilka uppdrag som åligger förvaltningen, filtreras omvärldsbeskrivningarna för att landa i olika möjliga konsekvenser för arbvux.

6.1 Reglemente – Uppdrag för NAV

Det kommunala ändamålet

§ 1 Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning har övergripande ansvar för den kommunala vuxenutbildningen. Nämnden ska för hela stadens räkning anordna arbetsmarknadspolitiska åtgärder och i övrigt ta de initiativ som behövs för att främja sysselsättningssituationen.

Nämndens verksamhetsområde och uppgifter

§ 2 Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning är huvudman för kommunal vuxenutbildning, utom för den vuxenutbildning som utförs i kommunal regi av utbildningsnämnden.

§ 3 Nämnden ska svara för att vuxenutbildning tillhandahålls enligt skollagen, förordning om vuxenutbildning samt övrig aktuell lagstiftning inom utbildningsområdet. Nämnden ansvarar även för all antagning till kurser inom kommunal vuxenutbildning

§ 4 Nämnden ska utifrån fastlagda mål för kommunens vuxenutbildning fördela resurser till utbildningsnämnden som kommunal utförare samt anskaffa sådan vuxenutbildning som svarar mot medborgarnas och arbetsmarknadens behov.

§ 5 Nämnden ansvarar för att verkställa socialnämndernas beslut enligt 4 kap. 4 § socialtjänstlagen om deltagande i anvisad praktik, kompetenshöjande verksamhet eller annan insats som syftar till självförsörjning. Vid verkställandet fullgör nämnden socialtjänstuppgifter.

§ 6 Nämnden ska på beställning kunna genomföra kompetensförsörjnings- och kompetensutvecklingsinsatser för yrkesgrupper i stadens verksamheter.

§ 7 Nämnden ska vid behov inom ramen för det arbetsmarknadspolitiska ansvaret anskaffa individualiserade kompetenshöjande insatser eller andra åtgärder för att främja sysselsättningssituationen.

§ 8 I nämndens uppdrag ingår övergripande ansvar för samordning, strategisk planering och kvalitetssäkring av vuxenutbildning och alla kommunala arbetsmarknadspolitiska insatser.

Särskilt ansvar

§ 9 Nämnden är arbetslöshetsnämnd (enligt lag 1944:475 om arbetslöshetsnämnd).

Samverkan

§ 10 Nämnden ska samverka med myndigheter och organisationer på arbetsmarknads- och vuxenutbildningsområdet samt vid behov etablera samverkansformer med övriga nämnder och styrelser i staden.

§ 11 Nämnden ska utifrån sitt verksamhetsansvar vara en aktiv part när det gäller insatser inom kommungemensamma frågor som trygghetsarbete, folkhälsoarbete, sociala erfarenheter i samhällsplaneringen samt samverkan med civilsamhället. Nämnden ska i sin organisation skapa förutsättningar för samverkan på stadsområdesnivå med andra verksamheter i staden.

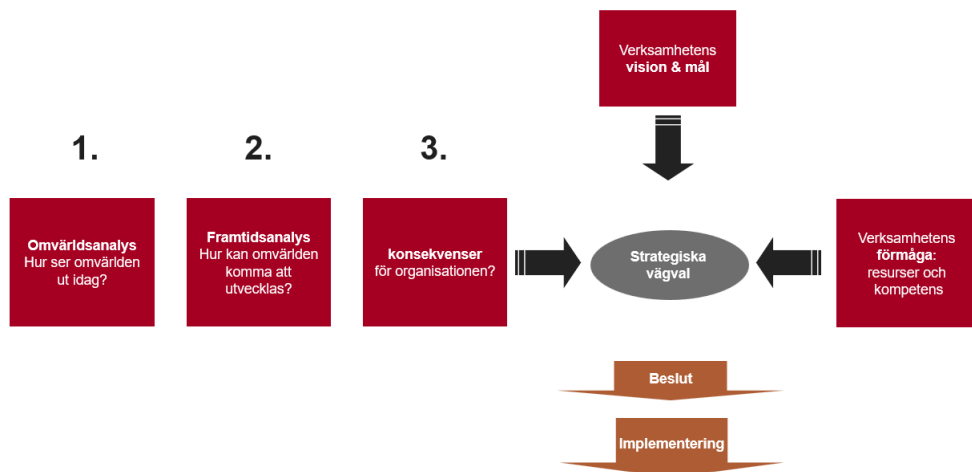
Taxor och avgifter

§ 12 Nämnd får inom sitt verksamhetsområde anta taxor och avgifter av mindre ekonomisk betydelse, såsom avgifter vid dagcentraler, entréavgifter och liknande avgifter som inte med hänsyn till kraven på likabehandling av medborgarna måste fastställas gemensamt för hela kommunen.

Statsbidrag

§ 13 Nämnden ansvarar för att enligt lag och förordningar administrera och samordna riktade statsbidrag samt besluta om bidragets fördelning inom egen nämnd, i de fall ansvaret inte ligger på annan nämnd.

6.2 Konsekvenser för arbvux

- Konjunkturen går fortfarande trögt och arbetslösheten har ökat jämfört med ett år tillbaka. Av de som är arbetslösa har en majoritet ”svag konkurrenskraft” på arbetsmarknaden. Vidare har omkring 40% av de inskrivna arbetslösa på arbetsförmedlingen varit det i mer än tolv månader. Sannolikheten att nyarbetslösa tillkommer är stor, vilket skapar ytterligare konkurrens på arbetsmarknaden för de som varit utanför arbetsmarknaden länge.

- Ett lägre barnafödande och fler äldre pensionärer är de stora demografiska förändringarna som kommer att påverka staden de närmaste fem åren. Fler yrkesverksamma för att arbeta med de äldres behov och färre inom förskola.
- Asylinvandringen prognosticeras att vara låg. Reglerna för arbetskraftsinvandring ändras så att det krävs högre lön för arbetstillstånd. Detta kan påverka behoven inom sfi.
- Elektrifieringen påverkar automotivföretagen då de står inför mitt i ett teknologiskt paradigmskifte. Hård konkurrens och oklara globala handelsförutsättningar kan medföra förändringar i branschen. Osäkerheten är stor men kräver att förvaltningen har en beredskap att hantera tillväxt såväl som motsatsen.
- Förvaltningen deltar i många samarbeten med många goda syften. Mindre som större. Det kommunala ändamålet – som i reglementet beskriver syftet med förvaltningens hela verksamhet – **är ha övergripande ansvar för den kommunala vuxenutbildningen samt att för hela stadens räkning anordna arbetsmarknadspolitiska åtgärder och i övrigt ta de initiativ som behövs för att främja sysselsättningssituationen.** Varje samarbete som förvaltningen deltar i handlar om detta vilket är viktigt att ha som utgångspunkt i alla samarbeten. Det innebär också att målgruppernas behov behöver stå i centrum. Att utgå från denna paragraf förtydligar förvaltningens roll i olika typer av samarbeten.
- När det gäller att sätta förvaltningens målgrupp i centrum: kompetensutvecklings-insatser riktade mot en specifik yrkesroll kan ibland på kort sikt verka framgångsrik i form av att den leder till sysselsättning för individen och kompetensförsörjning för en organisation. Viktigt att inte glömma individens behov av att kunna upprätthålla en möjlighet till rörlighet på arbetsmarknaden. Utbildningen bör inte vara begränsad till just ett specifikt yrke och på så vis riskera inlåsningseffekter för personen i fråga.
- Förvaltningen är huvudman för vuxenutbildning. I skollagen står att kommunal vuxenutbildningen är en bas för regional och nationell kompetensförsörjning. I reglementet står att förvaltningen i övrigt ska ta de initiativ som behövs för att främja sysselsättningssituationen. Inom arbetsmarknadsverksamheten ska man understödja deltagare mot att nå egenförsörjning. Förvaltningens uppdrag är stort och målsättningarna är likartade, men skiljer sig till viss del åt. Sysselsättning handlar om att vara i arbete, medan kompetensförsörjning handlar om att säkerställa att det finns tillräckligt med kompetent arbetskraft för att möta en organisations behov. Sysselsättning är en mätning av hur många som är i arbete, medan kompetensförsörjning handlar om att rekrytera, utveckla och behålla personal med rätt kompetens. Mellan dessa likartade begrepp kan det finnas behov av förtydligande utifrån frågeställningen ”när ska förvaltningen arbeta utifrån kompetensförsörjningstanken och när gäller sysselsättningstanken? Finns det någon distinktion?”. I detta ligger i vilken grad förvaltningen strategiskt ska planera sin verksamhet utifrån arbetsmarknadens kompetensförsörjningsbehov och hantera

sysselsättningsuppdraget inom ramen för det. Alternativt utgå från att skapa sysselsättning är förvaltningens överordnade uppdrag och arbetsgivarnas kompetensförsörjning underordnas. Begreppen sysselsättning och kompetensförsörjning är nära besläktade med varandra, men kan behöva tydliggöras för att skapa en tydlighet hur förvaltningen ska agera i samverkan med externa aktörer som har intresse av kompetensförsörjningsfrågor. Ett sätt att se på detta är som en medarbetare på förvaltningen sa ”Lyssna på arbetsgivarna, ta göteborgarens rygg och hitta vägar framåt.”

- Aktivitetskravet innebär att samordning behöver ske med andra myndigheter och aktörer för genomförande och ansvarsfördelning av aktiviteter som faller under aktivitetskravet. En rollfördelning behöver sannolikt göras.
- Utredningarna om ”Kvalificering till välfärden” och ”bidragstak” innebär att inkomst av arbete kommer att krävas för bland annat vissa personer med medborgarskap utanför EU. Då ett tak för bidrag införs kan det vara svårt att få ihop ekonomin. För att få tillgång till alla välfärdstjänster måste man framöver ha arbetat under en viss tid och betalat en viss nivå av skatt. Om detta visar sig främja arbetslinjen kommer det att påverka arbvux i sitt arbete med att stödja människor att nå den reguljära arbetsmarknaden. Den nya socialtjänstlagen som säger att kommun i högre utsträckning ska arbeta förebyggande och skapa större tillgänglighet kan komma att spela en viktig roll i det sammanhanget.
- Det stora antalet program och planer inom staden bör och ska i vissa fall genomföras inom ramen för förvaltningen kärnuppdrag. Att ”klustra” vad som behöver genomföras underlättar arbetet med att möta upp kraven i programmen och planerna på förvaltningen. I dokumenten handlar det dels om att involvera chefer och medarbetare i olika aktiviteter och kompetensutvecklingsinsatser. Viktigt är emellertid att förvaltningens kärnuppdrag genomförs på ett sådant sätt att man möter upp det som efterfrågas i programmen och planerna.
- Fortsatt råder oklarheter och sannolikt viss konkurrens om elever mellan olika aktörer som erbjuder yrkesutbildning. Den nya utbildningsformen Nationell yrkesutbildning, kommunal yrkesinriktad vuxenutbildning och arbetsförmedlingens arbetsmarknadsutbildningar erbjuder utbildningsmöjligheter som ofta överlappar varandra. Då många arbetslösa idag har ”svag konkurrenskraft” (utomeuropeiskt född, äldre, förgymnasial utbildning, funktionsnedsättning som påverkar arbetsförmåga) på arbetsmarknaden är ett troligt scenario att förvaltningens vuxenutbildning bör ta en starkare rustande roll i avseendet att skapa förutsättningar för att kunna ta del av någon av de yrkesutbildningar som de tre aktörerna erbjuder. Ett arbete som bygger på stegvisa förflyttningar. Att säkerställa att arbvux målgrupper har rätt behörigheter för att kunna ansöka till dessa utbildningar kommer att bli fortsatt viktigt. Den grundläggande vuxenutbildningen spelar en viktig roll i detta.

- Att förutspå målgruppernas behov och dess numerär inför planering av utbildning och insatser är ett utvecklingsarbete som förvaltningen har ett behov av. Att mer pricksäkert kunna beskriva vilka behovsgrupper, och i ungefärligt antal, som inom den närmaste framtiden behöver arbvux tjänster skulle underlätta vilket utbildnings- och tjänsteutbud förvaltningen behöver planera för. Varsel, arbetslöshetens utveckling, branschens utveckling, migrationsprognoser, storlek på ålderskullar, antal i ekonomiskt bistånd, konjunktorens utveckling, politiska initiativ, medarbetares kunskap med mera fungerar idag som indikatorer på vilka målgrupper som kan behöva förvaltningens tjänster, men det torde vara möjligt att ytterligare utveckla målgruppsförståelsen.

Arbetsmarknad och vuxenutbildning

Telefon: 031-365 00 00 (kontaktcenter)

E-post: arbetsmarknadvuxenutbildning@arbvux.goteborg.se

